

CONTRA

nr 3 1990 (nr 90 från starten) årgång 16 Pris 15:–

**Utvecklingen av SDI fortsätter
Taiwans front mot röda Kina
Sydkoreas ekonomi**

FRIHETENS RÖST
— för västerländsk demokrati —

CONTRA

oberoende borgerlig tidskrift
utges minst sex gånger årligen
ISSN 0347-6472

Copyright Stiftelsen Contra
Eftertryck endast efter överenskommelse

Ansvarig utgivare

Anders Fjällström

Adress

Box 6082, 102 32 Stockholm
Tel 08-54 95 52 (även 08-751 56 26)
Frihetens röst (telefonsvarare) 08-52 48 99
Prenumeration
Minst 85, rekommenderat 100 kronor, per år.
Inbetalas på postgiro 85 95 89-4 eller
bankgiro 261-2638.

Finland: Minst 55 mark per år.

Finländskt postgiro 1125 82-9.

Norge: Minst 85 norska kronor per år.

Norskt postgiro 1 99 82 77.

Danmark: Minst 95 danska kronor per år.

Danskt postgiro 1 69 06 98.

Medarbetare

Styrelseordförande: Géza Mólnár

Redigering & Layout: Anders Fjällström

Redaktion: Christer Arkelors, Anders Fjällström,

Carl G. Holm och Benny Rung

Övriga medarbetare: Tommy Hansson, Bertil

Hägglman, Dietmar Kröhnert, Bertil Lindblom,

All Norbäck, Arne Sundström, Roger Söderqvist,

Heidi Torbergson samt Peter Hartvig, Köpen-

hamn, Allan C. Brownfeld, Washington och

Rune Westin, Sydney.

Annonser

Johannes Dirfeldt 0510-225 88

Länskontakter

Blekinge: Mats Mårtensson 0455-133 36

Bohuslän: Karl Gustaf Kleen 0523-315 10

Gotland: All Norbäck 0498-102 06

Gävleborg: Grethe Blomgren 026-27 31 23

Göteborg: Magnus Ekelund 031-84 70 21

Halland: Jörn Alwerud, 0346-620 46

Jämtland: Lennart Sundstad 0642-100 49

Jönköping: David Stavenheim 036-18 68 62

Kalmar: Lennart Flink 035-801 24

Kopparberg: Allan Lennartsson 0226-108 16

Kristianstad: Ola Axelsson 0451-802 65

Kronoberg: Bengt Sjöberg 0372-147 21

Malmöhus: Mats Gunnarsson 0418-229 43

D.o: Dietmar Kröhnert 040-97 33 51

Norbotten: Elisabeth Olsson 0970-340 85

Skaraborg: Frank Wurm 0500-335 44

Stockholm: Claes Henriksson 08-761 28 36

Södermanland: Tibor Somogyi 0152-152 62

Uppsala: Hermann Schulze 018-35 81 28

Värmland: Jan Collander 0570-660 86

Västerbotten: Georg Norlin 0912-300 62

Västernorrland: Herbert Forsström 060-93022

D.o: Stanley Skoglund 060-56 89 65

Västmanland: Michael Berg 021-11 30 73

Älvsborg: Evald Olsson 0531-112 65

Örebro: Karl-Edvard Hellkvist 0581-132 22

Östergötland: Carl G. Holm 013-16 16 46

Danmark: Lise-Lotte Hartvig 31 10 88 72

Norge: Arne Styhr 02-56 08 86

Nyland: Roger Weissman 915-14 97 06

Österbotten: Joakim Förars 961-21 14 04

Presslagd 1990-03-28

Vänersborgs Offset AB, Vänersborg 1990

CONTRA-NYTT

Omslagsbilden

Contra gratulerar Violeta Chamorro till valsegern över Daniel Ortega den 26 februari i Managua, en seger för demokratin som inte varit möjlig utan Contrasgerillans enträgen kamp och stödet från USA.

Ny sättningsutrustning!

Contras fotosättningsutrustning har gett upp efter lång och trogen tjänst. Den inköptes 1978 och har används till att framställa samtliga Contras böcker fram till Tommy Hanssons *Slaveri i vår tid*. De senaste böckerna har endast kunnat sättas med stor möda. Vi har ofta fått tillkalla reparatör, vilket resulterat i förseningar och höga reparationskostnader.

Det har alltså blivit hög tid att investera i ny utrustning. Den Apple laserskrivare som Contra införskaffade 1988, för framställning av tidningen, ger tyvärr inte tillräckligt hög kvalitet på bokstäverna för att duga till böcker. Kvaliteten kan till nöds accepteras för en tidskrift, men till böcker krävs högre standard för att dessa inte ska se "billiga" ut, och därigenom förlora i trovärdighet.

Contra har undersökt marknaden för sättningsutrustning, och funnit en optimal lösning i form av en nyutvecklad amerikansk laserskrivare: Printware 720. Den har Apple-skrivarens alla fördelar – allt sättningsarbete och alla korrigeringar kan snabbt och enkelt utföras på dataskärmen – och ger dessutom en väsentligt högre kvalitet på bokstäverna. Upplösningen, dvs skärpan på bokstäverna, är hela åtta gånger högre än för Apple-skrivaren. Den kan användas till böcker, men möjliggör samtidigt att vi kan höja den tekniska standarden på tidningen.

Investeringen i den nya utrustningen innebär dock mycket stora kostnader. Därför vill vi vädja till Dig som läsare att sända in extra bidrag till detta ändamål. Ett bidrag på 50:- per läsare skulle innebära att utrustningen är betald. Om Du anger "sättningsutrustning" på talongen kommer pengarna att öronmärkas för detta projekt. Vill Du veta mer – hör gärna av Dig till redaktionen!

INNEHÅLL – CONTRA 3/1990

sid

- 3 **Kinmen – Taiwans front mot Kommunist-Kina**
Tommy Hansson om försvaret av Taiwan
- 6 **Deng Xiaoping går snart samma väg som Ceausescu!**
Tommy Hansson intervjuar en kinesisk frihetsskämpe
- 8 **Latenta krishärder i Östeuropa**
Carl G Holm om etniska och språkliga konflikter i Öst
- 9 **Lögnarna mitt ibland oss... (3)**
Carl G Holm om smutskastning av Contra och MUF i en ny bok
- 10 **Brev till Contra**
Insändare från Contras läsare
- 11 **Gula sidorna**
Aktuella smånotiser
- 15 **City 103 – ett första steg mot fri radio**
Magnus Ekelund om SAF-radion i Göteborg
- 16 **Tillväxt med viss växtvärk**
Tommy Hansson om Sydkoreas ekonomi
- 17 **Perestrojka – en illusion**
Rune Westin talar med en ledande australiensisk socialdemokrat
- 22 **Utvecklingen av SDI fortsätter!**
Vicepresident Dan Quayle om USAs försvarsplaner
- 23 **Boknytt**

Kinmen – Taiwans front mot Kommunist-Kinas aggression

Vid två tillfällen har de kinesiska kommunisterna försökt erövra den lilla nationalistkinesiska ögruppen Kinmen (även kallad Quemoy) från Taiwan. Första gången var 1949, andra gången 1958. Båda gångerna misslyckades det. Kinmen med sina 50 000 invånare och ungefär lika många soldater har därmed blivit en symbol för den fria världens försvar mot kommunismens aggression.

Trots att det nu är drygt 30 år sedan Kommunist-Kina grep till vapen mot Republiken Kina, är militärkommandot på Kinmen i högsta grad alert. Det vet att Peking kan försöka igen.

Den som avfärdar Taiwans tal om hotet från den mäktige ärkerivalen på fastlandet som retorik gör klokt i att besöka Kinmen, dit det tar ungefär en halvtimme att flyga från Republiken Kinas huvudstad Taipei på norra Taiwan. Från Kinmens närmaste utsiktspost mot fastlandet är det nämligen bara en och en halv kilometer till röda Kina.

Den sträckan avverkar en skicklig simmare på mindre än

en halvtimme. Det har också många gånger hänt att kinesiska frihetssökare simmande eller medelst båt tagit sig över från fastlandet till Kinmen, varför man på Kinmen upprättat ett *Freedom Seeker Center* för att slussa flyktingarna från förtrycket i Kommunist-Kina till den fria världen.

Tolv öar

Kinmen består av sammanlagt tolv öar, varav två är betydligt större än de övriga och den mindre av de båda större bara ungefär en femtedel så stor som den största. Kinmens totala yta är 148 kvadratkilometer. På ön bor 50 000 civilpersoner och lika många militärer (även om myndigheterna officiellt inte of-

fentliggör den sistnämnda siffran).

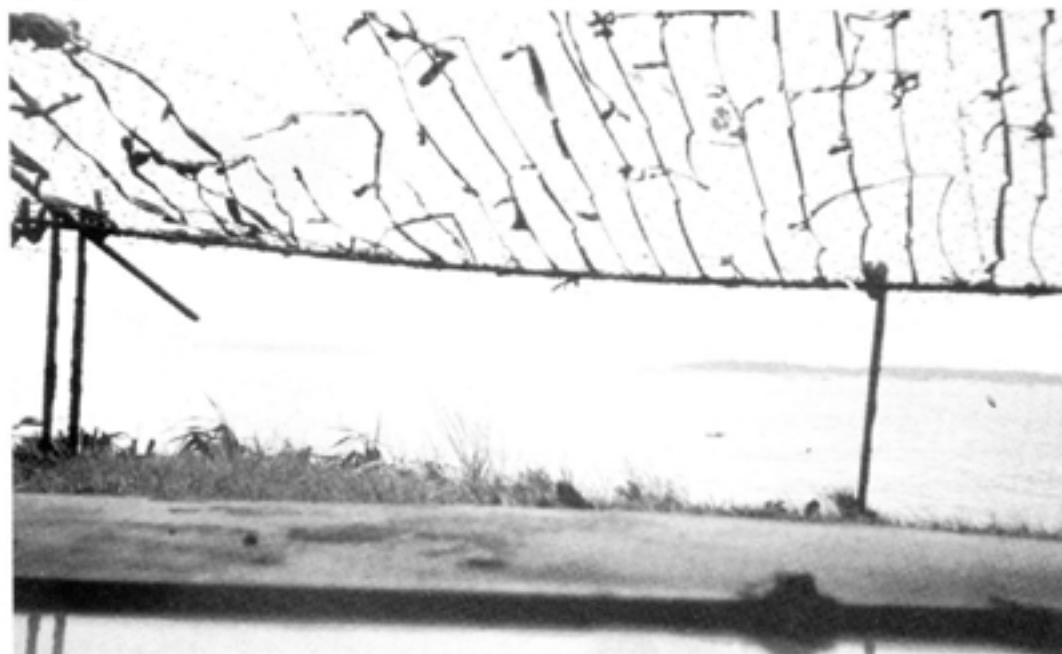
Till följd av Kinmen-öarnas utsatta läge åtnjuter befolkningen en rad privilegier: man behöver inte göra militärtjänst; man är befriad från inkomstskatt; sjukvården är fri; transporter till och från Taiwan är kostnadsfria. Kinmen är den Taipeikontrollerade ögrupp i Taiwansundet som ligger närmast fastlandet. Närmare Taiwan ligger Matsu och Penghu (som tidigare kallades Pescadoreerna). Då Republiken Kina i januari 1990 ansökte om medlemskap i GATT angavs att man ville kallas "Taiwan, Penghu, Kinmen, Matsu".

Då de kinesiska nationalisterna i Koumintang-partiet – som

styrte Kina sedan Sun-Yat-sen utropade Republiken Kina 1911 – övergav fastlandet efter kommunisternas seger i inbördeskriget, besattes de nämnda ögrupperna. Den kinesiska nationalförsamlingen tog sin tillflykt till Taipei, dit Koumintang underledning av generalissimo Chiang Kai-shek också lyckades frakta ovärderliga konst- och kulturföremål från Palatsmuseet i Peking. Museet återupprättades i Taipei och härbärgerar idag världens förnämsta samling i sitt slag. Totalt flydde fler än en miljon kineser från fastlandet då kommunisterna tagit makten.

6 000 krigsfångar.

Första gången Mao Tse-tungs kommunistiska "folkarmé" för-

Från Kinmens närmaste utsiktspost mot Kommunist-Kina är det bara 1,5 km över vattnet till det kommunistiska fastlandet.

Krigsmuseet på Kinmen uppfördes 1984. Det framställer Republikens Kinas seger mot Kommunist-Kina i oktober 1949. Monumentet på bilden demonstrerar nationalisternas stridsvilja.

sökte erövra Kinmen – öppenbarligen som en språngbräde mot Kuomintangsvälde på Taiwan – var i slutet av oktober 1949. Det var endast ett par veckor efter utropandet av Folkrepubliken Kina på Himmelska fridens torg i Peking den 1 oktober.

Upptakten till slaget om Kinmen kom när kustbefolkningen och militären lade märke till en osedvanligt stor anhopning av fiskebåtar från fastlandssidan.

Det visade sig att fiskebåtarna gömde soldater, vilka landsattes till ett sammanlagt antal av 20 000 den 25 oktober 1949. Klockan 08.00 den 25 oktober gick emellertid Republikens Kinas trupper till motattack mot inkräktarna. Samtidigt sattes nationalistiskt stridsflyg in mot kommunisterna.

En svår förlust kunde de försvarande styrkorna inkassera klockan 16.00, då överste Lee Kuang-chin, 42, befälhavare för

42 regementet, 14 divisionen, stupade vid byn Potou.

Klockan 08.00 den 26 oktober gick 118 divisionen till motattack mot fienden vid Lintou, och dagen därpå hade i stort hela fiendestyrkan besegrats. Det som återstod var upprepningsaktioner på stränderna. De soldater som ej utplånades av den republikanska armén gav sig – drygt 6 000 Mao-trogna soldater blev krigsfångar och kunde inspekteras av Chiang Kai-shek den 28 oktober.

Bombardemang

Ett särskilt krigsmuseum har byggts på Kinmen för att minna om det blodiga slaget i oktober 1949. Det uppfördes 1984. Nationalisternas eftertryckliga seger i slaget om Kinmen satte tills vidare stopp för kommunisternas planer på att erövra de öar som hölls av Koumintang. Under hela 1950-talet kom dock "Taiwan-frågan" (Taiwan kal-

lades då ännu ofta Formosa) att stå i förgrunden i internationell politik, inte minst som en het potatis i amerikansk politik.

I september 1954 var tre av fyra amerikanska generalstabsgeneraler i Joint Chiefs of Staff för att USA öppet skulle förklara sig vara berett att militärt skydda Kinmen mot kommunisterna. Men president Eisenhower var emot detta och stöddes av den fjärde generalen i den förenade militärstaben, Matthew Ridgway. Den 24 juli 1955 slog dock Eisenhower om och förklarade att det var USAs plikt att försvara den fria världens frihet mot kommunistisk aggression, inte minst Formosa. Fyra dagar efter presidentens tal röstade kongressen igenom fullmakter för att presidenten skulle kunna bestämma hur Formosa skulle försvaras när det fanns behov att göra det.

Formosa-frågan fortsatte utgöra ett stridsäpple mellan "hökar" och "duvor" i USA, där framför andra amiral Arthur Radford, som efterträtt Douglas MacArthur som överbefälhavare i Stilla Havet, ville försvara Republikens Kina.

I december 1958 och januari 1959 förde så fastlandskommunisterna fram sitt grova artilleri i skjutställning och började ett 55 dagar långt bombardemang

av Kinmen. Samtidigt sattes stridsflyg in. Nationalistarmén bestod än en gång provet och lyckades, uppbackad av USA, skjuta ner ett trettiotal fiendliga plan; man förlorade endast ett.

Kommunistisk aggression

Efter två fiaskon avseende Taiwans erövring har kommunisterna inte gjort något nytt allvarligt försök att invadera öriket, låt vara att artilleribeskjutningen – besvarad av Taiwan – förekom av och till ända till 1978, då USA erkände folkrepubliken på Taiwans bekostnad. Peking brukar dock ett par gånger om året försäkra omvärlden om att man ingalunda fränsagt sig militära medel då det gäller att införliva Taiwan med Kommunist-Kina.

Mot den bakgrunden förblir den militära beredskapen på Kinmen alert. Så gott som samtliga militära anläggningar har sprängts in i graniten under jord, och besökaren ser en rad bevis för den höjda garden. Bara en sådan sak som att militären på Kinmen på de flesta fält rest höga pålar med sylvassa spetsar som skydd mot fiendliga fallskärmsjägare.

Ett krig som fortsätter är propagandakriget, som emellertid trappats ner något under senare

Kongressman Howard Coble, North Carolina, tittar i kikaren bort mot försvarsanläggningarna på den kommunistkinesiska sidan.

Överste Lu från Kinmens försvarskommando demonstrerar planen för det i granitberget insprängda militärsjukhuset.

är. Tidigare hade båda sidorna dånande högtalare påkopplade mellan 05.00 och 22.00 varje dag, men den aktiviteten är dessbättre avslutad. Däremot skickar Centret för psykologisk krigföring varje dag, då vindarna är tjänliga, propagandameddelanden via ballonger till fastlandet. Dessa kan nå ända upp till provinsen Hunan och till Tibet.

Överste Lu vid Kinmens militärkommando redogör för andra typer av psykologisk krigföring från Republiken Kinas sida:

– Vi skickar plastbägare med flygblad, kassetter och bandspelare, bilder, med mera, till fastlandet. Plastbägarna är mycket eftertraktade på svarta börsen i Kommunist-Kina. Vi använder också radiosändningar för att nå

ut med budskapet om den demokrati, det välstånd och den politiska stabilitet vi har i Republiken Kina.

Den fria världen har förvisso all anledning att glädjas över den pågående demokratiseringen i Östeuropa och Sovjetunionen. Men vi bör ej glömma att på andra ställen i världen fortsätter kommunistisk aggression att hota friheten.

Kina är ett sådant ställe, vilket det är lätt att övertyga sig om genom ett besök på Kinmen. □

Taiwan är Sveriges näst största handelspartner i Asien.

Republiken Kina på Taiwan har under senare år blivit ett allt viktigare land för Sveriges handel i Asien. I dag är Taiwan Sveriges näst största handelspartner i Asien efter Japan. Handelsvolymen har beräknats till omkring fem miljarder kronor.

Taiwan bedriver en mycket aktiv lobbyingspolitik internationellt och ansökte den 1 januari 1990 om medlemskap i GATT under namnet "Taiwan, Penghy, Kinmen och Matsu", dvs alla öar och ögrupper av betydelse som kontrolleras från Taipei. Visserligen kan man räkna med att Kommunist-Kina kommer att göra sitt bästa för att motarbeta Taiwans ekonomiska strävanden, men å andra sidan har Taiwan mycket goda förbindelser med USA, Japan och de tolv EG-länderna.

Riksdagsman Birger Hagård (m) väckte nyligen en motion i riksdagen om förstärkta förbindelser mellan Sverige och Taiwan (Republiken Kina). Motionen hade under-tecknats av ytterligare sex moderata riksdagsledamöter.

– När jag först besökte Taiwan på 1960-

Riksdagsman Birger Hagård förordar ökade kontakter mellan Sverige och Taiwan.

(Foto: Tommy Hansson)

talet ansågs detta mycket suspekt, men nu stod folk i kö för att få vara med som under-tecknare på min motion, kommenderar Hagård.

– Taiwan är idag världens trettonde största exportnation och ligger med det före Sverige och långt före Kommunist-Kina. Under senare år har den taiwanesiska ekonomins tillväxt regelbundet legat på 7–8 procent. Enligt en preliminär beräkning av Taiwans utrikeshandel 1989, ökade exporten med mer än nio procent till drygt 400 miljarder kronor, medan importen steg med drygt fem procent till omkring 325 miljarder. Den taiwanesiska valutareserven är världens näst största.

Birger Hagård skriver i sin motion: – Under den närmast förutsebara tiden bör Taiwan, framför Peking, vara den reella kontaktytan för Sverige, då det gäller relationerna till Kina. Det är angeläget för Sverige att inom olika sektioner av samhällslivet finna nya former för att intensifiera kontakterna med Republiken Kina.

Tommy Hansson

Deng Xiaoping går snart samma väg som Ceausescu!

De kommunistkinesiska stridsvagnarna och trupperna krossade visserligen den demokratiska oppositionen på Himmelska fridens torg i Peking den 4 juni i fjol. Men de modiga demonstranterna – varav tusentals fick plikta med livet – gav ett exempel för andra förtryckta att följa.

– Jag är optimist och tror att världen snart får höra talas om ett flertal antikommunistiska grupper i Kina, säger Yueh Wu, en av kämparna från Himmelska fridens torg, till Contra.

Den 42-årige Yueh Wu kom till Taiwan nyligen på inbjudan av kretsar som står republiken Kinas regering i Taipei nära. Han kom dit från Paris, där han lever i landsflykt efter att ha lyckats undkomma den kinesiska militärens blodiga upprepningar, efter händelserna i Peking och på andra platser i Kina i maj-juni 1989.

– Jag fick hjälp i min flykt av militärer, studenter, arbetare, ja alla slags människor som vände sig bort i avsky från massakern, säger Yueh Wu via sin tolk (Yueh behärskar bara kinesiska). Han till hörde ledarna för den Peking-baserade organisationen Oberoende arbetarunionen som stödde studentrörelsen på Himmelska fridens torg och var ögonvittne till massakern i juni.

Hjälpa patrioterna

Det är inte så svårt att förstå varför de kinesiska kommunistledarna med Deng Xiaoping och Li Peng i spetsen – utifrån sin ideologiska syn – ville krossa demokratirörelsen och avrätta dess ledare. Den demokratiska opinionens talesmän var nämligen unga män och kvinnor med en oerhörd övertygelse. Yueh Wu uttrycker sig kraftfullt och rakt på sak, inte minst om det öde som väntar Deng:

– Vi har sett hur det rumänska folket, inspirerat av demokratirörelsen i Kina som man fått information om via radiosändningar från Radio Free Europe i München, gjorde uppror mot det kommunistiska förtrycket och avrättade diktatorn Ceausescu.

Det är dags för Kinas Deng Xiaoping att gå samma väg!

Yueh berömmar Republiken Kina på Taiwan för att i drygt 40 år ha kämpat mot kommunismen på fastlandet och vid två tillfällen slagit tillbaka kommunistkinesiska försök att erövra territorium (ögruppen Kinman) från Taipeis kontroll.

– Republiken Kinas styrkor har befunnit

sig i en defensiv ställning i 40 år. Tiden är inne att inta en offensiv position. Jag hoppas att politikerna här på Taiwan kan enas om att hjälpa patrioterna på fastlandet.

Blodtransfusion

Det är naturligt för Yueh att jämföra försöket till omvälvning i Kina med utvecklingen i Östeuropa. Det som hände i Peking, menar han, har påverkat situationen i Östeuropa också på annat sätt än som inspiration för det rumänska folket.

– I Östtyskland blev tidigare partichefen Egon Krenz omöjlig därför att han tillsammans med företrädaren Honecker stödde massakern i Peking. Människorna i Östtyskland visste om detta. Man skall aldrig underskatta människors reaktioner inför vad som händer i omvärlden och rapporteras i massmedia.

Yueh Wu framhåller Republiken Kina på Taiwan – vars flagga han håller i – som ett föredöme i den fria världens kamp mot kommunismen. Bilden togs vid centret för psykologisk krigföring på Kinmen.

Taipei, Taiwans huvudstad, är ett centrum för stödet till den demokratiska rörelsen i Kina.

Yueh uppmanar den fria världen att ekonomiskt stödja utvecklingen mot demokrati i Östeuropa. Detta, menar han, bör ske på bekostnad av det ekonomiska samarbetet med Folkrepubliken Kina.

– Dra in alla former av ekonomisk hjälp och sluta samarbeta ekonomiskt med Peking! Ge dessa pengar till Östeuropa i stället. USA började samarbeta ekonomiskt med Peking kort efter de blodiga händelserna i juni. Det innebar en "blodtransfusion" till kommunisterna som är förödande för Kinas folk. Jag hoppas att alla människor som älskar frihet säger åt sina regeringar att inte hjälpa regimen i Peking.

Längtar efter frihet

Demokrati-rörelsen i Kina misslyckades med att störta kommunisterna, medan strävandena mot frihet och demokrati fått ett helt annat och lyckligare förlopp – åtminstone så här långt – i Östeuropa. Varför lyckades östeuropéerna med det som kineserna misslyckades med?

– Det är en rad faktorer som spelar in. Om vi ser till Polen, som var det första östlandet att göra sig kvitt kommunisterna, så fick Solidaritetsrörelsen stark stöd från kyrkan, som inte är så betydande i Kina. Vidare har Östeuropas kontakter med Väst den senaste 20 åren spelat stor roll för liberaliseringen, medan Kina på många sätt varit isolerat från omvärlden med en hög grad fattigdom och analfabetism. De kinesiska arbetarna är dåligt utbildade och vet knappast vad demokrati är och de har ingen valfrihet eller rörelsefrihet. Jag har själv jobbat i fabrik sedan jag var 18 år.

Vidare, framhåller Yueh Wu, var kontakterna mellan arbetare och studenter dåligt utvecklade i Kina.

– I Östeuropa har arbetarna i högsta grad bidragit till demokratiseringen. Så är det inte i det röda Kina, där studenter och intellektuella gick i spetsen. Om demokrati-rörelsen skall lyckas i Kina måste miljoner kinesiska arbetare mobiliseras, och samarbetet mellan studenter och arbetare måste stärkas. Det är ingen lätt uppgift, men det kan gå om Väst hjälper till. Efter mer än 40 års förtryck längtar det kinesiska folket efter frihet!

Vann slaget – inte kriget

De kinesiska kommunisterna vann slaget på Himmelska fridens torg, men de har inte vunnit kriget mot demokrati-rörelsen. Peking försökte göra ett stort nummer av att ha "besegrat det kontrarevolutionära upproret" då man deklarerade att krigslagarna upphävts i januari 1990, men man lurade

knappast någon. Visserligen har USA börjar göra affärer med Peking igen efter en kort tids nedfrysning, men ett "sanktionspaket" som lades fram av kongressen och godkändes av president George Bush i början av februari, stoppar lån till det röda Kina och blockerar export av militärmaterial samt kärnvapenkomponenter.

Tidigare fick Bush bakläxa av kongressen, då han försökte dra in uppehållstillståndet för de 40 000 kinesiska studenter, som föredragit att stanna kvar i USA i stället för att återvända till Kina. De studenter som stannar i Väst – de finns i Sverige också – och det relativt fåtal som lyckades undkomma slakten i Peking i somras och som nu, i likhet med Yueh Wu för kampen för demokrati i Kina utifrån, kan visa sig bli en svår motståndare för geronterna i Peking. □

Contras utsände tillsammans med den kinesiska demokratiaktivisten Yueh Wu i Taipei.

Latenta konflikthärddar i Östeuropa

Det kommunistiska förtrycket i Östeuropa har legat som en förlamande hand över folken. I takt med att friheten nu ökar, ökar också risken för lokala konflikter. Det beror på att gränserna mellan länderna i Östeuropa inte överensstämmer med folkgrupper och språkgränser.

Västeuropas gränser sammanfaller i stort sett med språkgränserna. Där så inte är fallet har vi sett problem. Den lokala språkliga majoriteten har känt sig förtryckt av den grupp som är i majoritet i landet, men i minoritet i regionen.

Flera konflikter i Västeuropa med våldsinslag har haft en sådan bakgrund. Det gäller det tyskspråkiga Sydtyrolen i norra Italien, det gäller Baskien på gränsen mellan Spanien och Frankrike, det gäller den franska ön Korsika, liksom Belgien där konflikterna mellan flamländare och franskspråkiga val-loner varit långa och besvärliga.

Demokratin bygger på en övergripande värdegemenskap. Det finns därför en explosiv potential i etniska och språkliga konflikter där värdegemenskapen saknas.

Konflikthärddar i vardande

I Östeuropa har det kommunistiska förtrycket legat som en förlamande hand över folken. Alla har varit förtryckta. Ingen minoritet har kunnat uppleva sig som förtryckt av majoriteten. För också majoriteten har varit offer för förtrycket.

Nu är situationen annorlunda och vi riskerar därför att få se framväxten av en rad lokala konflikter. Vi har redan sett en försmak i Sverige i form av

bulgarienturkar på flykt undan en regim som inte ens låtit dem behålla sina namn. Men hela Östeuropa är fyllt av latenta konflikthärddar av det enkla skälet att gränserna inte följer språkgränserna.

Kartan visar på några känsliga områden.

Ungrarna splittrade

Ungern förlorade två tredjedelar av sin yta i Första världskriget. Men det bor fortfarande ungrare i de områden som överfördes till grannländerna.

I Transsylvanien, den nordvästra delen av Rumänien, har Ceausescus förtryck av den ungerska befolkningen blivit uppmärksammat (bl a i Contraboken *Ungrarna i Transsylvanien*).

Där bor ungefär 2 miljoner ungrare. I Moldavien finns en ungersk minoritet på mellan 100 000 och 200 000 människor. I Ungerns södra grannland Jugoslavien är Vojvodina, en del av den serbiska delrepubliken, ett annat ungerskt område. Vojvodina har 2 miljoner invånare.

Också i Tjeckoslovakien bor en betydande ungersk folkgrupp, ungefär en halv miljon människor. Tjeckoslovakien är också ett i övrigt etniskt split-

rat land, uppdelat mellan de dominerande tjeckerna och den mindre slovakiska folkgruppen.

Före Andra världskriget fanns också flera miljoner tyskar, men de fördrevs från hus och hem efter krigets slut. I Västtyskland bor idag många som anser sig ha juridisk rätt till fastigheter i Tjeckoslovakien.

Jugoslavien – stat med många nationer

Jugoslavien är en artificiell stat som inom sig samlar skilda folk – en del av dem med nära kulturella band till grannländerna. I Vojvodina bor som nämnts

ungrare. I Kosovo i söder bor ett par miljoner albaner – i våldsamt konflikt med serberna som har kontroll över den delrepublik där Kosovo ingår. Slovenien i nordväst tillhörde det gamla Habsburgska väldets kärnländer. Slovenerna blickar hellre mot Wien och Trieste än mot Belgrad. Slovenien är också ett ekonomiskt ganska välmående område, medelinkomsten ligger närmare den österrikiska än den serbiska nivån. Slovenernas grannar kroaterna talar visserligen ett språk som är snarlikt Belgrads serbiska, men delrepubliken är definitivt

mer avancerad och västorienterad än Serbien. Kroatiska skrivs till skillnad från serbiska med latinska alfabetet.

De muslimska turkiskspråkiga grupperna i sydöstra Bulgarien har redan gjort sig kända i svenska flyktingläger. Folkgruppen uppgår till några hundra tusen personer. Många har redan flytt till Turkiet, men Turkiet har nu stängt sina gränser.

Rumänien må ha lagt under sig stora ungerska områden. Men 4 miljoner rumäner bor i områden som Sovjetunionen lade beslag på efter Andra

världskriget. Den rumänska befolkningen döptes om till moldaver och tvingades skriva sitt språk med kyrilliska bokstäver, för att försvåra kontakten med övriga Rumänien.

Ukrainare, vitryssar, litauer, letter och ester är andra folk som tvingats underordna sig främmande herravälde. Litauererna var först att gå ut och göra anspråk på självständighet. Men de övriga fyra folken har minst lika goda skäl. Det finns utrymme för många nya konflikter i Östeuropa under kommande år.

Carl G Holm

Lögnarna mitt ibland oss... (3)

"Moderata Ungdomsförbundet grundades 1915, var nazistiskt redan då, men bekände öppet sin bruna ideologi först på 1930-talet."

Det kan man läsa i en nyutkommen bok av en Malmöbo som heter Hans Andersson. Han har inte frågat de äldre herrar som fortfarande tror sig ha grundat MUF 1933 i protest mot den framväxande nationalsocialismen. En av dessa som han inte kan fråga är förre högerledaren Gunnar Heckscher, en av de ledande i det nybildade MUF, själv av judisk härkomst på modernet och författare till förordet av Contras utgåva av Edmund Burkes bok om franska revolutionen. Han avled 1987.

I Anderssons bok kan man vidare läsa att Contras redaktionsmedlem och tidigare ansvarige utgivare Christer Arkefors (som kallas Ahrlefors) är medlem i den skamliga nationalsocialistiska organisationen Nordiska Rikspartiet, NRP. En bizarr uppgift som skapats i Hans Anderssons märkliga hjärnvindlingar. En som verkligen varit med i NRP, Nils-Olof Falkensson, påstås å andra sidan ha varit med i den anti-totalitära organisationen Demokratisk Allians. Vi som var med och sålde tidningar på sta'n vet att nationalsocialisten Falkensson var en av dem som gjorde sina andliga bröder med kommunistisk etikett sällskap när det gällde att kasta glåpord och i om spotta på DA's gatugrupper. En fortsatt

granskning av boken *Stövlarna i garderoben* skulle avslöja den ena pinsamheten efter den andra – för författaren.

Det vore därför naturligtvis bekvämt att dra ett glömskans täcke över skriften. Men det är farligt att göra det. Den är ett – om än ett av de tontigaste – bidragen i en långsiktig kampanj från demokratins dödgrä-

Hans Andersson sprider i sin bok hopdiktade och bizarra uppgifter om Contra och Moderata Ungdomsförbundet.

vare. På samma sätt som det är nödvändigt att dra den riktiga nationalsocialismen fram i ljuset måste vi avslöja Hans Andersson och hans gelikar.

Genom att blanda fantasier om nationalsocialism med riktiga namn på personer och organisationer skall en oinitierad läsare förledas att ta avstånd från dem som arbetar mot socialismen. Den som förknippas med nationalsocialism betraktas med

rätta som pestsmittad i Sverige. Han eller hon förlorar i praktiken yttranderätten. Ingen tar vederbörande på allvar. Taktiken går därför ut på att "smitta ned" hedervärda liberaler och konservativa. De etablerade partierna kan man inte komma åt på detta sätt. Men de som i andra länder skulle vara firade oberoende intellektuella, det salt som

den politiska debatten behöver för att inte förstenas, skall i Sverige betraktas som smått galna extremister. Då kan den dogmatiska socialismen lättare få inflytande på det politiska skeendet. Tyvärr har seriösa tidningar som Dagens Nyheter och Sydsvenska Dagbladet ramlat rakt i fällan och skrivit blåögda och välvilliga artiklar om Hans Andersson och hans bok. Skrifter som Anderssons bör istället uppfattas som illvilliga angrepp på yttrandefriheten.

Lyckligtvis är nationalsocialismen död. För att den skall förbli lika stendöd som idag behövs upplysning. Också här utgör Hans Anderssons skrift en fara.

Genom att utge sig för att vara "avslöjande", men i praktiken visa förakt för sanning och intellektuell hederlighet, medverkar Hans Andersson till att rycka undan grunden för det seriösa informationsarbete som behövs. Det är möjligt att Hans Anderssons avsikt inte varit att gå nationalsocialismens ärenden, men den praktiska effekten är att han gör det.

Carl G. Holm

BREV TILL CONTRA

Problemet Nordirland

Behandlingen av problemet Nordirland är signifikativt för snedvridningen i våra media. När TV och radio kommenterar händelserna får man den uppfattningen att IRA är en samling ädla frihetskämpar.

Ingenting kan vara felaktigare. Det är inte fråga om någon kamp i traditionell mening, utan om bombattentat och bakåll där oskyldiga civila för det mesta får agera måltavlor. Något berättigt är det inte heller fråga om, då den överväldigande majoriteten av Ulsters befolkning inte vill ha något att göra med den klerikala feodalstat som kallar sig republiken Irland. Katolikerna har samma rättigheter som protestanterna i Nordirland. Den enda rätt de saknar är rätten att förtrycka andra. I republiken Irland skulle det nog vara lite si och så med rättigheterna både för katoliker och protestanter.

Det här förstår vi lättast genom att kasta en blick på republiken Irlands inre struktur. Folket lever i ett unket, medeltidsmässigt samhälle med enorma sociala orättvisor, där skilsmässor är förbjudna och religions- och åsiktsfrihet inte existerar i praktiken. Protestanternas benämning på IRA och katolikerna är ganska berättigad; de kallar dem kort och gott för *förslavare*.

Protestanterna är i första hand lojala med Storbritannien, men något svaghetstecken är inte detta. Yngre militanta protestanter har ju uttalat den hemliga förhoppningen att briterna skulle lämna provinsen, så att de fritt skulle få rensa ön från det påvliga patrasket. IRAs finansierare vet detta, men deras mål är ju bara att hålla spänningen uppe så att ingen ska bli alltför intresserad av republikens inre problem.

Till detta kan man invända att Irlands katoliker blev brutalt behandlade av Cromwell. Men minnet av den tiden har levt kvar så starkt bara av den anledningen att det varit i katolska kyrkans intresse att söka syndabockar för det elände den själv är skyldig till. I Frankrike fick protestanterna utstå långt grymmare behandling från katolikernas sida. Tänk bara på Bartolomeinatten, Nentesiska ediktets suspendering och utrotandet av camisarderna, som

utfördes med en grymhet som får Cromwell att framstå som en söndagsskolgosse.

Nej, enda förnuftiga lösningen på detta elände är att Ulsters katoliker helt enkelt godkänner demokratiska spelregler och inser att alla de rättigheter de nu åtnjuter inte råder i republiken Irland.

Sune Sahlstedt

Svindlande abstraktioner

Stora människomassor anammade marxismen. Somliga omvandlade "socialismen" till surrogatreligion. Högsta lycka ansågs råda där marxisterna blev varuproducenter och distributörer, arbetsgivare och fackledare, barnmorskor, bödlar och begravningsentreprenörer.

Varubrist? Privilegier? Korrupktion? Javisst, men inga utsugande kapitalister... (Statsrovdraft var ju en välsignelse.)

Nu när marxismen rämnar och blottar rötan, söker de "rättrogna" tröst i nya, svindlande abstraktioner.

Pierre Schori tog Charta 77 samt anti-kommunistiska individer och sammanslutningar som bevis på att de "socialdemokratiska idealen" lever. Därvid låtsades han inte veta att socialdemokratiens mål är produktionsmedlens förstärkning (utan revolution). Borttänkt blev kollektivanslutningen, livstidsvalda fackledare som kräver löneökningar för arbetarna, samtidigt som de samarbetar med regeringen om att beslagta ökningarna, liksom andra socialistiska förslag. Är inte det ett hån mot de revolterande folken?

Socialdemokraterna har i decennier öst bort miljardbelopp till marxistdikaturer. Vem skulle ha mättat de svältande folken i de vänstertotalitära staterna – om inte framsynta statsmän hade motverkat marxismens utbredning över jordklotet?

Att gynna marxismen tycks vara så djupt rotad i "det statsbärande partiet" att dess utrikesminister nästan förnekat att det fanns några fria Baltstater. "Palestina" däremot, som aldrig existerat förutom i den sovjetisk-arabiska propagandan, försöker samme utrikesminister befria från ockupation.

Marek Zyto

Ordets makt

Massmedia har ett stort ansvar gentemot medborgarna, som innebär att de skall försöka förmedla en så rättvis och objektiv information som möjligt. Eftersom människan alltid, omedvetet eller av vilja, hemfaller åt sin subjektiva natur, är detta en nästintill omöjlig uppgift. Men när rapporteringen antar rent barocka former är det dags att säga ifrån.

Inför det östtyska valet basunerade medierna ut den socialdemokratiska segern, innan valet ens förrättats. Detsamma skedde inför valet i Nicaragua, där socialismen förutspåddes en förkrossande seger. Varifrån inhämtar reportrarna egentligen

Både i Nicaragua och Östtyskland spådde svenska media socialistisk valseger...

sitt underlag till dessa artiklar? Är det från Stasi och Daniel Ortega? Är det det som kallas objektivitet? Är det vänstern som styr vad som hamnar i svenska tidningar, radio och TV? Frågorna hopar sig onekligen i takt med den senaste tidens förljugna valrapportering.

Lyckligtvis får vi medborgare alltid reda på valresultaten, men hur är det egentligen ställt med den engångsrapportering som förekommer varje dag? Är det hela sanningen och inget annat än sanningen som når våra öron? Eller...?

Nichlas Johansson, Uttran

Välkommen med Din insändare. Skriv kort så slipper vi stryka i ditt inlägg. Du måste underteckna alla insändare med Ditt namn – ej signatur eller pseudonym.

SVERIGE-NYTT

Contras notisavdelning har sammanställts av Carl G. Holm. Den innehåller sammanfattningar och kommentarer till händelser i världen. De källor som refereras är inte direkt citerade, utan texten är sammanfattningar av originalkällan, försvitt inte annat markerats med citationstecken.

Brott utan ansvar

Om en myndighet vidtar en åtgärd som går ut över en oskyldig medborgare är myndigheten skyldig att betala skadestånd. Men bara om det kan bevisas att en tjänsteman på myndigheten handlat felaktigt. Om tjänstemannen gjorde ett försvarligt misstag, en felbedömning eller liknande är myndigheten inte längre skadeståndsskyldig.

Det gäller även så allvarliga ingripanden som frihetsberövanden, beslagtagande av egendom osv. En av många som fått erfara detta var bilhandlaren Halvar Alvgård i Vimmerby. Han fick i praktiken inget skadestånd alls trots att hans ekonomi slogs i spillror när skattemyndigheterna utan grund slog till mot hans bilfirma. Alvgård satt fängslad i flera omgångar och hans rörelse måste läggas ned. Men i den skadeståndsrättegång som drevs med Företagareförbundets hjälp motiverades avslag på Alvgårds begäran om skadestånd med att den ansvarige åklagaren bara gjort en felbedömning – därför gick staten fri från ansvar trots att en oskyldig medborgare drabbades orimligt hårt med miljönföruster som följd.

Detta är naturligtvis ett orimligt förhållande i en rättsstat. Folkpartisten Bengt Harding Olson är en av dem som krävt att offentlig verksamhet skall drivas med ansvar för sina handlingar!

Kommunister tar konsekvenserna

På Ekerö utanför Stockholm har kommunisterna dragit de rätta konsekvenserna av utvecklingen i öst. De tre förtroendevalda vpk-arna i kommunen har dragit sig tillbaka från det politiska arbetet med hänvisning till bristande stöd från partimedlemmarna. Platsen i kommunfullmäktige kommer att stå tom till nästa val.

SPK

Statens Pris- och Konkurrensverk har länge fungerat som en socialistisk hydra när det gäller att snärja in näringslivet i förlamande prisregleringar. Men emellanåt kan även detta verk göra intressanta saker. SPK har nyligen gått till angrepp mot det överdrivna reglerandet av byggverksamheten. SPK vill ha så få normer som möjligt, för att byggkostnaderna skall kunna bli lägre. SPK pekar särskilt på alla konstgjorda hinder som skapas för import av billig utländsk byggmateriel. Så snart effektiva utländska konkurrenter dykt upp har Sverige infört nya tvingande normer som begränsat utlänningarnas möjlighet att konkurrera. Istället har svenska byggare tvingats hålla tillgodo med dyrt svenskt byggmateriel, utan att det funnits någon anledning till detta.

Ingvar Carlsson talar ur skägget

"Såväl Sovjetunionen som länderna i Östeuropa har genomfört en snabb industrialisering och har en hög bruttonationalprodukt. Det finns åtskilligt att invända mot systemet i dessa länder, men de bevisar ovedersägligen att kapitalismen inte har monopol på att skapa materiellt välstånd" (i skriften *Vad är socialdemokrati* 1983).

"Man skall inte sätta upp någon ideologisk skiljelinje mellan 'plan' och 'mark-

nad'.../valet mellan plan och marknad/ är en rent praktisk fråga, en fråga om vilken metod som bäst leder till förverkligandet av våra politiska mål" (i partiets ideologiska tidskrift *Tiden*).

Perspektiv på utvecklingen

"Ingen annan händelse har fyllt mig med sådan glädje som frigivandet av Nelson Mandela" förklarade Ingvar Carlsson i *Globen* den 16 mars 1990. Visst må vi glädjas åt att en man som suttit fängslad av politiska skäl i 27 år har släppts fri. Men borde vi då inte känna desto större glädje när 130 miljoner människor som suttit fängslade i 45 år i Östeuropa släpps fria? Inte så enligt Ingvar Carlsson, som uttryckligen gjorde jämförelsen med Östeuropa.

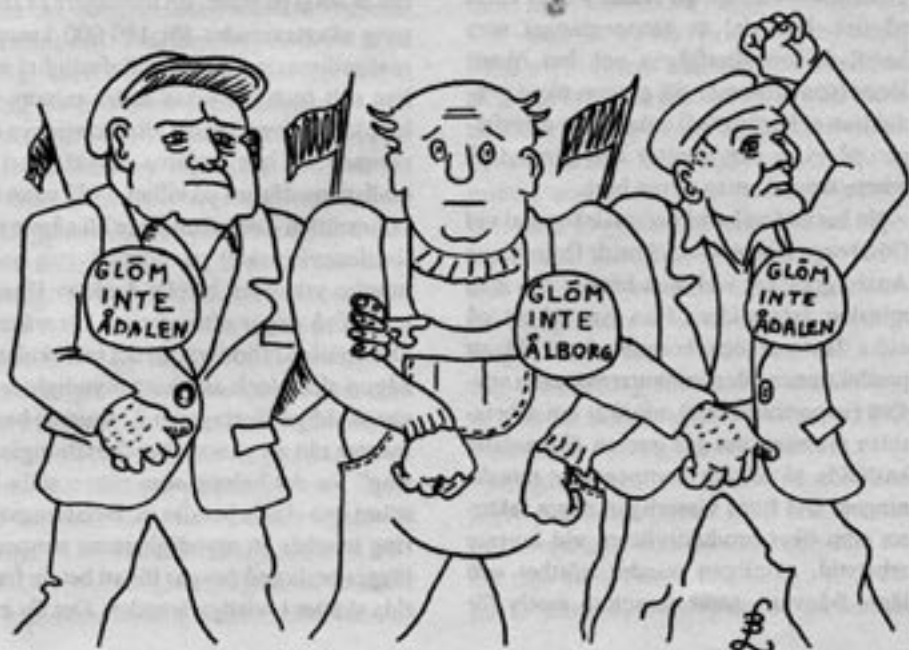
Nelson Mandela själv arbetar för att i Sydafrika införa det system som nu fallit över ända i Östeuropa. Omfattande nationaliseringar står högt upp på ANC:s politiska program. I ett Sydafrika där ekonomin redan idag är underkastad mer långtgående statlig kontroll än i något demokratiskt land.

LOs nya datorer från företag utan fackförening

LO har köpt in nya datorer för 18 miljoner kronor. Leverantör är Hewlett Packard, ett amerikanskt företag där det inte finns några fackföreningar.

Facket tappar mark i Sverige också

Metallarbetaren gjorde nyligen ett intressant reportage från Philips/Bofors i Järfäl-

la utanför Stockholm. Ett högteknologiskt företag. Reportrarna undersökte varför de unga metallarbetarna inte ville vara med i facket. En grupp lämnade facket när de fick löneförhöjning. Den hade inte facket det minsta med att göra, men Metall ville ändå ha 1 200 kronor i medlemsavgift på den retroaktiva löneutbetalningen. Många klagar på de höga medlemsavgifterna, 2,1 procent av bruttolönen. Metalls ombudsman klagat på "bristande solidaritet och tynande klasskänsla" "Klasskänsla vad är det?" replikerar en av de anställda som inte är medlem. Och en annan tillägger att Metallklubben betraktar de anställda som "arbetare", medan företaget ser på dem som "medarbetare, det låter bra, tycker jag".

Metall i Stockholm hade för 10 år sedan 30 751 medlemmar, idag är medlemssiffran nere i 22 698.

"Klasskänsla" kanske är det som uttrycktes av partisekreterare Bo Toresson om den avlidne sk Amalthea-mannen Anton Nilsson. Han hade, menade Toresson, "berikat arbetarrörelsen". Nilsson hade praktiskt gjort detta genom att i arbetarrörelsens namn 1908 spränga fartyget Amalthea i Malmös hamn i luften (1 död och 23 skadade) samt att delta på bolsjevikernas sida i ryska inbördeskriget på 1920-talet.

Kortare arbetstid?

När tiderna inte var så goda som nu, drevs inom delar av LO tesen att kortare arbetstid skulle ge fler arbetstillfällen. Tanken var tydligen att det fanns en viss mängd arbete som skulle utföras i samhället, och att denna arbetsmängd skulle kunna delas på fler. Den del av resonemanget som handlade om efterfrågan och hur ökade löner (som kommer till genom ökad produktion och arbetstid) också ökar efterfrågan på varor och tjänster och därmed på arbete tappade man gärna bort.

Nu har en forskare i nationalekonomi vid Göteborgs Universitet, ekon dr Dominique Anxo, granskat vad som händer om man minskar arbetstiden. Han har räknat på olika faktorer och kommit fram till att produktionen i den konkurrensutsatta sektorn (exportindustrin) minskar om arbetstiden minskar, det går inte att öka antalet anställda så att det kompenserar minskningen. Det finns visserligen några faktorer som ökar produktiviteten vid kortare arbetstid, nämligen mindre trötthet och lägre frånvaro, samt dessutom motiv för

företagen att rationalisera hårdare. Men samtidigt sjunker utnyttjandet av dyr kapitalutrustning (maskinerna står stilla längre tid) och den icke-produktiva tidens andel av arbetsdagen ökar, dvs den tid som går åt till att komma i ordning på arbetsplatsen, klara av ärenden som har med personaladministration och allmän företagsinformation att göra osv. Anxos beräkningar visar att de negativa faktorerna väger tyngre än de positiva.

På vägen till Moskva

"Min huvudstad är Köpenhamn. Stockholm är en plats man passerar på vägen till Moskva".

Rune Andersson, VD för Trelleborg

Svenska försvaret tappar gadden

Under de senaste tio åren har – allt tal om avspänning till trots – försvarsanslagen ökat med 45 procent i USA, 26 procent i Storbritannien, 7 procent i Västtyskland, 6 procent i Danmark, 25 procent i Norge, 49 procent i Finland och 20 procent i Sovjetunionen. Sverige har under samma tid minskat anslagen med 2 procent.

Svidande kritik mot domstolsväsendet

Tio år har det tagit att behandla ett långdraget skatteärende i Linköping. JO har efter en ingående granskning riktat förödande kritik mot myndigheterna. Ärendet belyser hur en skattebetalare kan komma i kläm – utan möjlighet till rättelse.

1980 började en skattetvist som skulle dra ut långt på tiden. En företagare i Linköping eftertaxerades för 180 000 kronor i realisationsvinst på en villafastighet som han sålt (och för vissa andra mindre belopp). Han överklagade eftertaxeringen och menade att han i själva verket gjort en realisationsförlust på villan. 1982 vann han i Länsrätten – det skulle inte bli någon realisationsvinstskatt på villan (vissa andra mindre yrkanden bifölls dock av länsrätten). Två dagar efter det att Länsrätten i Östergötland förklarar att det inte skulle bli någon skatt (och att skattemyndigheterna var skyldiga företagaren 27 kronor) beslöt samma rätt att genomföra "betalningssäkring" för det belopp som rätten själv bestämt inte skulle betalas in. Betalningssäkring innebär att myndigheterna temporärt lägger beslag på pengar för att betala framtida skatter i tvistiga ärenden. Det får man

göra om det finns skäl att anta att den skattskyldige skall dra sig undan betalningen och det finns sannolika skäl att det verkligen är fråga om en skatteskuld. Att en domstol underkänt kraven är självklart ett hinder för betalningssäkring. Och i detta fall var det alltså om samma domstol som med två dagars mellanrum fattade beslutet!

Företagaren överklagade betalningssäkringen till kammarrätten i Jönköping. Och taxeringsintendenten överklagade länsrättens beslut att företagaren inte skulle betala skatt. Betalningssäkringsärenden skall behandlas skyndsamt. Skyndsamt var i Jönköping elva månader. Under tiden hade myndigheterna lagt beslag på pengarna.

Kammarrätten ändrade länsrättens dom i skatteärendet. Företagaren skulle betala skatt för realisationsvinsten. Och alltså skulle betalningssäkringen stå kvar. Men när företagaren begärde att de pengar som avsatts för att betala den skatt han dömts att betala verkligen skulle användas för det ändamålet vägrade myndigheterna att gå med på detta. Kronofogden, som hade hand om pengarna, förklarade att betalningssäkrade medel bara kunde användas för att betala restförd skatt. Och företagaren hade oförsämdheten att vilja betala skatten i rätt tid. Det gick inte. Men betalades inte skatten i rätt tid skulle han drabbas av dröjsmålsavgift. Företagaren skulle betala skatten, samtidigt som betalningssäkringen skulle stå kvar!

Han överklagade skattemålet till regeringsrätten som behandlade ärendet efter ytterligare ett år. Företagaren förlorade, men skatten var nu redan betald med andra pengar. Trots att skatten var betald fastställde regeringsrätten att betalningssäkringen skulle stå kvar, eftersom det – enligt regeringsrätten – "föreligger påtaglig risk för att G. inte kommer att betala skatteskulden" – som alltså redan var betald!! Det kan tilläggas att företagaren inte hade eller hade haft några andra skatteskulder.

Fondchaufför

Under tiden 1984 till början av 1989 hette Tredje löntagarfondens VD Bo Dahlgren. Han anställde sin hustru som medhjälpare i fonden. Hon fick under åren sammanlagt 290 990 kronor i lön. Under 1988 bestod arbetet bl a i att köra maken till och från arbetet. För detta debiterades fonden arbetstid med 89 timmar (å 100 kronor).

UTLANDS-NYTT

Privat företagsamhet löser problemen

I Sydafrika finns för många skolplatser för vita. Men för få för svarta. Regeringen förbjuder dock strängeligen integration av skolan. De tomma platserna skall förbli tomma, hellre än att ta in svarta barn. Men nu har den privata företagsamheten kommit till regeringens undsättning. Privat företagsamhet är ju till sin natur "färgblind", bara ett politiskt system kan stänga ute en hel grupp – i ex svarta skolbarn som vill ha undervisning. Nu säljer sydafrikanska regeringen de vita skolorna till privata intressen. De privata skolorna får statliga bidrag för att driva sin verksamhet och de har naturligtvis inga invändningar mot integrerade skolor. På det här sättet kan skolintegration genomföras trots regeringens principiella motstånd.

(The Economist, London)

Miljökatastrofen i Sovjet

Planeekonomi leder till ekologisk katastrof. Det vet vi från Polen och Tjeckoslovakien. Men uppgifterna från det slutna Sovjet har hittills varit bristfälliga. Sovjetforskaren Stefan Hedlund intervjuades nyligen i Göteborgs-Posten och berättade att det finns områden i Sovjet där medellivslängden för män är bara 38 år. Två tredjedelar av befolkningen söder om Aralsjön har idag antingen tyfus, hepatit eller strupcancer. I området frikallas en fjärdedel av männen från värnplikten p g r a missbildningar. Aralsjön – en gång jordens fjärde största sjö – håller f ö på att torka ut p g r a att tillflödena används för konstbevattning. Den sista fisken i sjön dog 1983. Hälften av vattnet är borta och det som en gång var fiskebyar ligger nu upp till 6 mil från sjön. Konstbevattningen är felkonstruerad, bristen på dränering leder till försaltning. Halva åkerarealen i Centralasien är obrukbar. Spädbarnsdödligheten i området är uppe i elva procent!

Rysslands södra delar och Ukraina har under århundraden varit kornbodar med stora spannmålsöverskott. Stefan Hedlund kallar det för "världens bästa åkermarker". Men felaktiga brukningsmetoder leder nu snabbt till jordförstöring.

Indien på stickspår?

Många Contra-läsare uppfattar säkert spontant valet i Indien som ett steg i rätt riktning. Det socialistiskt anstrukna Kongresspartiet med Rajiv Gandhi ersattes av ett mer högerorienterat alternativ med V P Singh som premiärminister. Men det är tveksamt om den politik som den nya regeringen kommer att föra verkligen kommer att gynna den ekonomiska utvecklingen i Indien. En anledning till misstro är naturligtvis att det indiska kommunistpartiet ingår i regeringsunderlaget som en del i en ohelig allians. Men en ännu viktigare källa till misstro är att den nya regeringen innehåller flera representanter för den industrifientliga skolan som Mahatma Gandhi en gång företrädde. Den skolan som tycker att det är bättre att låta hundratusentals människor hantverksmässigt tillverka tändstickor istället för att låta Swedish Matches indiska bolag (eller dess konkurrenter) växa. Rajiv Gandhi har en helt annan inställning och under sina första år vid makten avreglerade han marknaden, vilket Indien haft mycket stor nytta av. De socialistiska böjelserna i Kongresspartiets kärna ledde dock till att avregleringspolitiken under de sista två åren i stort sett stannade upp.

Kapitalism och flygsäkerhet

En del debattörer tror att flygsäkerheten hotas om konkurrensen mellan flygbolagen släpps fri. Tvärtom, flygsäkerhet är ett viktigt konkurrensmedel, som ger direkt utslag på den mest kapitalistiska av alla marknader, New York-börsen. Det är Michael Maloney och Mark Mitchell vid Clemson University som studerat effekten av flygplansolyckor på börskursen för de inblandade bolagen. De studerade sammanlagt 56 flygolyckor med dödsoffer. I 31 av fallen tillskrevs olyckan pilotfel – något som kan tillskrivas flygbolaget – avkastningen på aktierna sjönk i dessa fall med mer än två procentenheter efter olyckan. Åtta olyckor tillskrevs flygplanstillverkarna och effekten på börsen var i dessa fall mindre, men fortfarande negativ. I övriga 17 olyckor hände inget alls på börsen. Om flygbolagsledningarna arbetar för att maximera aktieägarnas vinst (vilket de

naturligtvis skall göra) skall de alltså sätta in alla klutar för att begränsa olycksrisken.

Ku Klux Klan

De som tidigare organiserat sig som "mänsklighetens fiender" tycks vara på fallrepet överallt. Kommunismen faller i Östeuropa och Nicaragua. Och i USA är Ku Klux Klan på upphällningen som organisation. I hela USA beräknas det nu finnas bara 5 500 klanmedlemmar. Medlemstalet sjunker dessutom snabbt. Och Klanens stordrake Bill Walton tvingas framleva sina dagar i en husvagn.

(The Economist, London)

Sista natten med gänget?

ECU hägrar

Redan idag är den gemensamma europeiska valutaavräkningsenheten ECU gångbar inom EG. Ätminstone i bankerna, där man kan växla till sig lokal valuta i utbyte mot ECU-mynt (värda ungefär 7:50). Men än så länge är växlingskostnader i alla transaktioner en tung börda. Skillnaden mellan bankernas köp- och säljkurser och för de minsta transaktionerna spelar dessutom den fasta avgiften roll. När Contra säljer en enstaka bok till en finländsk bokhandel åter växlingskostnaden upp hela intäkten.

I EG planerar man nu som en förlängning av den inre marknaden 1993 (av någon anledning envisas svenska tidningar med att tala om omvälvningarna 1992, men det är vid utgången av 1992 som de nya reglerna skall träda ikraft, de får alltså ingen betydelse förrän 1993 och i resten av Europa talar man därför följdriktigt om det som skall hända 1993...) att göra något åt saken. Ett förslag om en gemensam

centralbank och en gemensam valuta har lagts fram. Det är det program som går under beteckningen EMU, European Monetary Union. Förslaget skulle kunna träda ikraft 1995 eller 1996. Det bygger på att medlemsländerna ger upp möjligheten att med sedelpressen finansiera statliga budgetunderskott.

Med en gemensam valuta i form av ECU skulle EG-länderna spara 140 miljarder kronor om året bara i växlingskostnader. Det skulle göra att tusentals banktjänstemän runt om i Europa istället skulle kunna ägna sig åt samhällsnyttig verksamhet. Och handeln skulle självklart öka.

Sverige står som icke EG-land naturligtvis utanför denna spännande utveckling. Inom EG är det annars märkligt nog Margaret Thatcher som är den främsta motståndaren mot programmet.

Ungern på väg mot demokrati

Vägen till demokrati är inte alltid lätt att vandra. Nu har visserligen fria val genomförts i Ungern. Men villkoren för de tidigare oppositionspartierna har inte alltid varit lätta. Nästan alla institutioner och organisationer kontrolleras av kommunisterna. Det parti som vill hyra en möteslokal måste vända sig till kommunistpartiet, som tar ut orimliga hyror om det över huvud taget finns något att hyra. Ett annat problem har varit posten. Kommunistiska postmästare har förklarat för oppositionspartierna att posten numera är ett vinstinriktat företag och att det tyvärr inte går att göra någon vinst på att distribuera oppositionens tidningar – alltså kan oppositionen

inte använda sig av posten.

Sandinisterna ger sig inte

Det var ingen demokratisk omvändelse som fick sandinisterna att gå med på fria val i Nicaragua. Det var den socialistiska ekonomins totala fiasko som tvingade fram valen. Utan val inga pengar från omvärlden. Och utan utländskt kapital riskerade levnadsstandarden att sjunka ännu mer än de 90 procent som den redan gått ner under sandinisternas styre.

De sista skälvande dagarna innan den demokratiskt valda presidenten Violeta Chamorro tar över försöker sandinisterna nu trots allt befästa sin maktposition – i strid mot det demokratiska valets utslag. Det parlament som utsågs i manipulerade val häromåret har en förkrossande sandinistisk majoritet. Där antar man nu på löpande band ändringar i författningen som bara kan upphävas med två tredjedels majoritet (och det har inte UNO vunnit i det nya parlamentet). Sandinisternas strategi går ut på att skriva in sandinismen i författningen, så att det inte spelar någon roll att befolkningen har en annan uppfattning. Uppbyggnaden av sandinisternas militära styrkor, förstatligandet av bankerna, en socialistisk jordfördelning osv, allt detta finns nu inskrivet i författningen. Fru Chamorro har en svår uppgift framför sig.

Det kan tilläggas att de socialistiska militärer som styrde Portugal efter diktatorn Salazars fall tillämpade samma knep, något som portugiserna ännu lider under. I Portugal har de borgerliga partierna en stabil majoritet, men författningen tvingar dem ändå att föra en i många stycken so-

cialistisk politik. Det har t ex varit omöjligt att privatisera de företag som förstatligades av militärerna. Också i Portugal krävs två tredjedels majoritet för en författningsändring och socialisterna lyckas gång på gång nå 40 procent i de allmänna valen.

I Kina inget nytt

För ett år sedan lovordade aningslösa media den demokratiska utvecklingen i Kina. Så kom massakern på den Himmelska Fridens Torg i juni 1989. Och vi fick återigen klart för oss att kommunistiskt förtryck är svårt att kasta över ända. Idag är den kommunistiska diktaturen i Kina hårdare än på länge. Följande exempel kan vara belysande: En ung man i Peking dömdes för en tid sedan till åtta års fängelse för "kontrarevolutionär vandalism". Han hade krossat ett fönster i samband med frihetskampen förra sommaren. Zhang Wei-ping, en student som svarat på en intervjuares frågor i Voice of America dömdes till nio års fängelse för det "brottet" och en tjänsteman fick tio års fängelse för att han ställt upp i en intervju för det amerikanska bolaget ABC. Det uppskattas att åtminstone 100 000 människor fängslades i samband med händelserna på den Himmelska fridens torg.

Det officiella Sverige – t ex i form av Flygtekniska försöksanstalten i Bromma – fortsätter sitt samarbete med Kina som om ingenting hänt.

På Kuba inget nytt

Inte heller på Kuba har omvandlingsprocessen i kommunistvärlden vunnit terräng. Fidel Castros förtryck fortsätter som tidigare. Och den ekonomiska misären är ännu värre. Brödransoneringen har nyligen skärpts, från 100 till 80 gram per dag. På Kuba gäller inga 6-7 brödsivor per dag.

Men nytt i Jemen!

I Arabvärlden finns en uttalat marxistisk stat, Sydjemen. Där diskuteras nu ett samgående med det kapitalistiska Nordjemen. Och det blir marxisterna som kastar in handduken beträffande den nya gemensamma statens politiska inriktning. I takt med omvälvningarna i Östeuropa har tjekiska och östtyska rådgivare lämnat landet. Militärbaserna har stängts. Och den svåra livsmedelssituationen (skapad av det socialistiska systemet, som inte gav bönderna ordentligt betalt) har lösts genom att gränsen öppnats till Nordjemen!

City 103 – ett första steg mot fri radio

Den 21 september 1987 startade *Radio City* sina sändningar över centrala Göteborg på när-radiofrekvensen FM 94,9 MHz. Då kunde stationen bara höras fyra timmar per dag, och lyssnarna var inte särskilt många. När närradion så fick ytterligare en frekvens – FM 103,1 MHz – gick stationen över till denna och sändningstiden ökades till nio timmar. Samtidigt började man sända i stereo. Namnet ändrades till *City 103*.

Eftersom en närradiostation endast får sända med 50 watts effekt – riks- och lokalradions sändare är på 60 000 watt – behövde man ytterligare frekvenser för att nå hela Göteborg. Tre månader efter bytet av sändarfrekvens började man därför också sända på FM 102,6 MHz, via en sändare som når södra Göteborg. Idag finns man också på FM 101,1, och kan höras av alla inom staden – arton timmar per dygn.

Och visst lyssnar göteborgarna på *City 103*. En undersökning gjord av SIFO i augusti 1988 visade att var femte göteborgare lyssnade på stationen någon gång varje vecka. En annan undersökning, gjord av två studerande vid Göteborgs universitet, visade att 35 procent av åldersgruppen 15–35 år, och 50 procent av alla i åldrarna 15–25 år, lyssnade dagligen.

Tio heltidsanställda

Sändningstillståndet innehas av SAF i Göteborg, men SAF producerar inte själv programmen. SAF köper i stället dessa av produktionsbolaget *Inner City Broadcasting*, som ägs av två unga män: Patrik Itzel (stationschef) och Rolf Legerfors (programchef). Förutom Patrik och Rolf finns ytterligare åtta hel-

tidsanställda på stationen. Arbets-schemat är upplagt på så sätt att varje programledare förbereder sitt program i fyra timmar, varefter han eller hon går ut i sändning i fyra timmar.

City 103 har inga fasta programpunkter, förutom TT-nyheterna varje hel timme. Gam-mal och ny musik varvas med reportage, information, intervjuer och tävlingar. Reportagen och intervjuerna brukar vara av lokal karaktär, men inget hindrar att även intressanta saker tas

vor.

Stoppades av facket

Det som mest skiljer *City 103* från dess utländska motsvarigheter är naturligtvis avsaknaden av reklamslag. I stället för reklamslag sänder man ett par gånger per timme "reklamjinglar" med information från SAF, Skattebetalarnas förening, Den nya välfärden eller Aktiespararna. Det handlar om politisk information och inte om propaganda. Man redogör för fel och

ningsmöjligheterna. Det ledde bl a till en namninsamling och högljudda protester – inte minst från arbetarna. Facket tvingades backa, och möjligheten att lyssna på radio återinfördes.

Nu har den värsta kritiken lagt sig och *City 103*s lyssnarsiffror ökar ständigt. Frågan är om lokalradion överhuvudtaget kommer att ha några lyssnare i framtiden. Radio Göteborgs chef, Gunilla Ivarsson, har sagt att hon inte ser lokalradion som en konkurrent, utan som ett

upp från andra håll. Man ger dessutom trafik- och nöjesinformation, och efterlyser egendom som stulits.

Eftersom programmen är direktsända, kan man snabbt få ut viktiga meddelanden t ex från polisen. Och händer det något intressant ute på stan är man snabbt på plats för ett göra ett direktsänt reportage. Man är dessutom alltid mycket lyhörd för lyssnarnas önskemål.

Sändningarna sker från SAF's göteborgskontor, där man inrett tre studios och ett redaktionsrum. I redaktionsrummet går medarbetarna igenom dagens tidningar och TT-nyheter innan sändning. Ett rejält skivarkiv håller på att byggas upp, men sådant tar tid – trots att skivbolagen hela tiden bidrar med ski-

brister i vårt politiska system, men propagerar inte för något politiskt parti eller är partisk på andra sätt.

Jinglarna, sammantaget med att stationen blivit så populär, har retat såväl journalister som fackföreningsmän. När *City 103* återutsände *Voice of Americas* sändningar ledde detta till att stationen anmäldes till närradionämnden. Man tvingades att sluta med dessa sändningar, eftersom det inte handlade om "egenproducerat material".

Också Metallklubben på Volvo har försökt stoppa *City 103*. Arbetarna i lackeringsfabriken bär hörselskydd med inbyggda radiomottagare. Det visade sig att arbetarna ofta valde att lyssna på *City 103*. Facket stoppade därför helt sonika mottag-

komplement till *City 103*, och det visar väl om något på *City 103*s framgång. *City 103* har för övrigt till och med haft arbets-sökande från riks- och lokalradion.

Framtiden

En dag kommer radiomonopolet att avskaffas. Och får man tro Patrik Itzel, kommer göteborgarna morgonen därefter att kunna lyssna till en privatägd, reklamfinansierad lokalradio. Låt oss hoppas att det blir så.

Fram till dess är *City 103* det närmaste vi kan komma en fri radio, en radio där lyssnarna kommer i första hand, en radio som inte centralstyrs av en samling gamla och grånande byråkrater som saknar kontakt med dagens verklighet. □

Tillväxt med viss växtvärk

Sydkorea har med rätta kallats ett ekonomiskt under, som på 35 år rest sig ur krigets aska och blivit ett välfärdssamhälle också efter västerländska mått. De ekonomiska framgångarna fortsätter, men vissa problem börjar tillstöta. De främsta av dessa är relaterade till ökade krav från arbetskraftens sida.

Håkan Hedberg förutspådde 1977 i boken *Den nya utmaningen: Sydkorea den koreanska ekonomiska frammarschen*. Hedberg, som var utlandschef på tidningen

ras.

Fantastisk utveckling

Sedan Sydkoreas dåvarande president Park 1962 initierade landets första femårsplan för ekonomisk utveckling har landets verkliga bruttonationalprodukt (BNP) ökat med en genomsnittlig takt av åtta procent per år. 1962 låg den koreanska BNP på ett värde motsvarande 2,3 miljarder USA-dollar. 1970 var BNP uppe i motsvarande 8,1 miljarder USA-dollar, 1980 i 60,5 och 1988 i 169,2.

Det är en utveckling som bör få den mest hårdade skeptiker att baxna. Den kompletteras av siffrorna för genomsnittsinkomsten per capita, som 1962 låg på magra 87

BNP låg 1962 på 14,4 procent, att jämföra med 31,6 procent 1988. Hela denna fantastiska utveckling har skett under ett auktoritärt styre, som medvetet strävat efter att maximera export och tillväxt. Hela samhället mobiliserades i denna strävan, och ofta tillgreps omilda metoder för att skapa rättning i ledet och minimera störningsmomenten.

Den metoden visade sig vara effektiv, även om den naturligtvis stört den övertygade demokraten. Jag tror också att man kan säga att det hos de skiftande koreanska makthavarna har funnits en – ibland dold – medvetenhet om att demokratiska förändringar måste komma. De kom med Roh Tae-woo.

Det skall också framhållas att Rohs företrädare som president, Chun Doo-hwan, genom de lagar han initierade möjliggjorde ett fredligt maktskifte 1987, det första i sitt slag i Republiken Koreas fyrtioåriga historia.

"Intressant fas"

De senaste tre åren har den sydkoreanska ekonomin växt med rekordartade tolv procent varje år. 1989 reducerades den siffran till sex procent, vilket dock fortfarande är en mycket bra siffra internationellt sett. Det som gör att man sätter frågetecken för en framtida tillväxttakt av samma slag som hittills, är arbetarnas ökande krav och produktionsstörningar i form av strejker.

Hans Uhlemann, som är anställd av L M Ericssons koreanska gren Erifon och verkställande vice president (vice VD) i Ericssons joint venture-företag Otelco, har erfarenheter av strejker:

– Här slår man till direkt och strejkar utan föregående förhandlingar med arbetsgivarna. I regel sker detta strax efter löneutbetalningen så att man har pengar för en månad framåt. När pengarna tar slut förhandlar man med företaget om att få lön under strejken, eftersom facket inte har några pengar att tala om. I vårt fall har de

En vanlig syn i Seoul – en av personbilar igenproppad innerstad. Seoul får minst 500 nya bilar varje dag. Med den ökningstakten kommer trafiken att stå helt stilla 1992.

Dagens Industri, hade tidigare studerat det japanska exemplet och kommit fram till att Sydkorea skulle utvecklas på ett likartat sätt som en ekonomisk stormakt i Asien.

Hedberg fick rätt. Han fick också rätt i att Sydkorea, i takt med ökade förbindelser med västvärlden, skulle demokratisera-

USA-dollar. 1970 hade siffran stigit till 252, 1980 till 1592 och 1988 till 4040. Det skall i sammanhanget sägas att skattetrycket i Sydkorea uppgår till 20 procent.

Perioden från 1962 fram till nu uppvisar en total förvandling av Koreas industriella struktur. Tillverkningsindustrins andel av

strejkande använt fabrikslokalerna under strejken. Det här kan naturligtvis inte hålla på i längden, utan blir oerhört kostsamt för den koreanska industrin.

Sydkorea saknar regler och traditioner som utvecklats på exempelvis den svenska arbetsmarknaden under generationer. Det finns t ex ingen form av gemensamt agerande hos de koreanska arbetsgivarna, ingen SAF.

Ulf Sörmark, förste sekreterare på den svenska ambassaden i Seoul, menar emellertid att den utveckling som sker är oundviklig.

– Det är en mycket intressant fas i den dynamiska koreanska samhällsutvecklingen. Mycket ager kommer upp till ytan, men det blir en naturlig utveckling. Det tar en viss tid att utforma de regler som måste till, men jag tror att koreanerna kommer att klara också detta.

Ny självkänsla

Sörmark och alla andra jag träffat i Seoul talar om den nya självkänsla som präglar det moderna Syd Korea efter framgången med OS hösten 1988. Ett av denna självkänslas ansikten är kanske anti-amerikanismen; många koreaner har tröttnat på att andra och mäktigare länder talar om hur de ska bete sig.

Ytterligare ett tecken på självkänsla hos

– Störningar på den koreanska arbetsmarknaden är en naturlig del av samhällsutvecklingen, anser Ulf Sörmark, förste ambassadsekreterare vid svenska beskickningen i Seoul.

genomsnittskoreanen ("Medel-Kim") är den drastiskt ökande personbilsförsäljningen. Mina uppgiftslämnare nämner litet varierande tal, men det verkar som om Seoul med sina tio miljoner invånare får ungefär 500 nya bilägare varje dag. Med denna takt skulle, uppger en källa, trafiken i Seoul stå helt stilla 1992!

Ericssons koreanske rådgivare Lim Chisoo uppger dock att regeringen är medve-

ten om detta problem och undersöker nu möjliga åtgärder.

En följd av den ökande biltätheten – fortfarande är utländska bilar alldeles för dyra för medelinkomsttagaren – är luftföroreningar, som måste åtgärdas.

Den expanderande sydkoreanska ekonomin har alltså drabbats av viss växtvärk. Men konstigt vore det annars. □

Av Rune Westin

Perestrojka – en illusion

Vi i Väst skall inte ha några illusioner om perestrojka. De sovjetiska ledarna försöker inte skapa någon blandekonomi. Inte heller tänker de ändra på det kommunistiska systemet. Det konstaterar en ledande australiensk socialdemokrat efter ett besök i Sovjetunionen.

Dessa pessimistiska allvarsord kommer alltså inte från någon "reaktionär" på högerkanten. De kommer från Stephen Loosley, australiensk socialdemokrat och vice ordförande i regeringspartiet, som inbjudits till Sovjetunionen av kommunistpartiets Centralkommitté. Loosleys bild av besöket svarar nog inte mot värdarnas förhoppningar. Hans närkontakt med glasnost och perestrojka har övertygat honom om vikten av att varna

Väst för att se med alltför stor förhoppning på det som sker i Sovjet.

Stalin och Brezjnev hånade

Stephen Loosley konstaterar dock att den sovjetiska linjen ändrat sig i mycket. En redaktör från *Pravda* berättade för honom att pressen i Sovjet förlorade mycket av den tidigare känslan för självrensning. Gorbachov har inte dragit sig för att

avskeda de ministrar (inklusive jordbruksministern) han finner inkompetenta. Skämten om Stalin och Brezjnev haglar idag i partiklarna och det råder inget tvivel om att man där tar kraftigt avstånd från båda dessa f d ledare.

Stephen Loosley gjorde en intressant observation vid Leninprospektet i Moskva. Den plakett som hedrar Juri Andropov sitter fortfarande kvar, men den som hedrade Leonid Brezj-

nev har tagits bort.

Atmosfären är idag mer öppen i de politiska kretsarna. Under ett partimöte hade Eduard Sjevardnadze – Sovjets utrikesminister – bett alla de närvarande att lyfta händerna. När alla händerna var uppsträckta bad Sjevardnadze de närvarande att i stället för högerhanden sträcka upp vänster hand. Sedan frågade han dem alla varför *han* var den enda i rummet som bar ett sovjetiskt-tillverkat armbandsur. Stephen Loosley, som träffade Sjevardnadze, hyser viss beundran för den sovjetiske statsmannen, som han kallar "en skicklig operatör".

Stagnation

Mycket är statiskt och oförändrat i Sovjetunionen. Upproren i Georgien kvävdes av den sovjetiska armén, som i sedvanlig ordning sköt ihjäl många av sina egna landsmän, vars enda brott var att de hade från regimen avvikande åsikter.

En extremt nationalistisk antisemitisk organisation "Pam-jat" stöds av polisen, även om kommunistpartiet officiellt tar avstånd från organisationen.

Stephen Loosley berättar om traktorfabriken i Volgograd, där dussintals traktormotorer befanns vara staplade ovanpå varandra ute i regnet, där de rostade – "i brist på bättre förvaringsutrymmen" som det hette. Han

erinnrar sig vidare fackföreningarnas enorma makt, till allvarligt men för produktionen. En arbetsgivare hade berättat för

"Gorbatjov är en produkt av KGB. Han skulle aldrig låta Sovjet gå samma väg som Ungern eller Rumänien", säger Stephen Loosley, ledande socialdemokrat i Australien. (Foto: Rune Westin)

Loosley att facket gång på gång tillsåg att de anställda, som han med goda skäl avskedade, redan följande dag återfick arbetet. Som arbetsgivare var han maktlös mot facket. Det är helt enkelt omöjligt att göra sig av med icke-produktiva arbetare i Sovjet.

Bristen på hygienartiklar var sådan att Gorbatjov i samband med gruvstrejken förra året sett sig tvungen att skicka en man till London, bl a för att inhandla tandborstar. Den underlig-

gande orsaken till stagnationen i landet är enligt Loosley – förutom systemet i sig – dels rädslan för förändringar, dels det

ley allvarlig. "Gorbatjov är kommunist. Han är dessutom en produkt av KGB", understryker han kallt. Gorbatjov kommer aldrig att låta Sovjet gå samma väg som Ungern eller Rumänien. Vi får aldrig förvillas att tro att det sovjetiska målet är att skapa blandekonomi. Inte heller tänker man ändra på det kommunistiska systemet. Överallt i Sovjet möts man av tre ansikten: Marx, Lenin och Engels. Det är alltså omöjligt att yttra någon som helst kritik mot Lenin, utan risk för represalier, eftersom Lenin utgör hela Sovjetsamhällets grundsten. Förvisso konstaterar Loosley att alternativa vägar till socialism diskuteras inom sovjetstaten, men det socialistiska "tusenårsriket" som Lenin en gång förkunnade, utgör alltså det slutgiltiga målet för kommunisterna.

Loosley förutspår att perestrojkan kommer att misslyckas och att hela den sovjetiska ekonomin kommer att kollapsa. Det är bara en tidsfråga. För första gången sedan 1917 tror det sovjetiska folket att något positivt väntar runt hörnet. Tyvärr kommer de att bli djupt besvikna, fastslår Loosley.

Vi måste samtidigt gå varligt fram, varnar han. Han återger en favoritfras, formulerad av Gorbatjov: "Trust, but verify first". □

Gorbatjov, en produkt av KGB

"Gorbatjov är inte någon socialdemokrat." Med ens blir Loos-

Frihetens röst fyller 100!

Contras teletidning *Frihetens röst* kom den 1 april med sitt meddelande nummer 100. Första meddelandet intalades i april 1986. *Frihetens röst* är avsedd som ett komplement till *Contra*, med nya meddelanden den första och den femtonde, varje månad.

Ring 08-52 48 99 – och hör sen!

RADANNONSER

Välkommen med Din radannons. Priset är 30:- för sex rader, plus rubrik. (Räkna med 40 nedslag per rad.)

Lagböcker köpes

Köpes: Gamla exemplar av Sfs och Sveriges Rikes lag. Även danska och norska. 040-94 86 77.

Motorbåt

önskas köpa. Längd cirka 5-7 meter. 013-16 16 46

Utvecklingen av SDI fortsätter!

Trots upprepade försäkringar om motsatsen visar Sovjets modernisering av stridsspetsar och missiler att de kommer att sträva efter att behålla sin förstaslagsinriktning långt in i nästa sekel. Detta, och det faktum att allt fler u-länder får tillgång till ballistiska robotar, gör att Bush-administrationen står fast vid utvecklingen av ett kraftfullt strategiskt försvarssystem, inbegripande SDI.

Under huvuddelen av sin historia har Amerika skyddats av ett fördelaktigt geografiskt läge. De stora haven skiljer Amerika från fiendliga makter och har gett oss möjlighet att utvecklas politiskt och ekonomiskt utan att behöva engagera oss djupt i utrikes affärer, allianser och konflikter. Och när utvecklingen utomlands till slut hotade våra centrala nationella intressen gav vårt territoriellt trygga läge oss möjlighet att vidta åtgärder på andra sidan haven utan att vi behövde bekymra oss om hot mot vårt eget hemland.

Vår praktiska osårbarhet tog slut efter Andra världskriget. Tekniken utvecklades så att den tid som gick åt för att korsa haven minskades drastiskt och sprängkraften i de nya vapnen innebar ett tidigare inte skådat hot, och detta utan att vi kunde tänka oss något effektivt försvar inom en rimlig framtid. Med tanke på hur ovana vi var vid ett sådant hot är det anmärkningsvärt hur snabbt och genomgripande vi accepterade den nya situationen som naturlig och ofrånkomlig. I avsaknad av ett teknologiskt hållbart alternativ för att försvara oss strategiskt blev doktrinen om offensiv avskräckning betraktad som ofrånkomlig och så småningom t o m önskvärd av de "Undergångens besvärjare" som predikade en renlärig försvarslöshetsdoktrin. Principen om garanterad förintelse – tanken att "försvara" oss med hot om en offensiv vedergällning – blev en strategisk dogm och den byggdes in i allianser, internationella åtaganden och vapenanskaffningspolitik.

Intellektuellt genombrott av Ronald Reagan

President Reagans historiska tal om det strategiska försvarsinitiativet (Strategic

Defense Initiative, SDI, utförligt redovisat i *Contra* nr 2/86) förde åter fram försvaret som ett realistiskt element i en strategisk avskräckningsdoktrin. Flertalet av de forskningsprojekt som lades under SDI hade redan kommit en bit på vägen. Men president Reagans tal och det samlade program som hans tal gav upphov till, gjorde det åter möjligt att tänka tanken att

ska eftersom SDI hotar det etablerade sättet att tänka.

Den fortfarande allmänt spridda uppfattningen att ett strategiskt försvar skulle vara destabiliserande är ett otidsenligt minne av av den sjukdom som angrep vårt politiska och teknologiska tänkande i nästan en generation. Strategisk sårbarhet var måhända en nödvändig följd av den ojämna till-

Bush-administrationen fortsätter Reagans satsningar på utveckling av Strategic Defence Initiative, SDI.

försvara sig. Den strategiska revolutionen innebar att det amerikanska försvarstänkandet befriades, det var inte bara den teknologiska utvecklingen som tog fart. SDI har stött på tekniska, budgetmässiga och byråkratiska problem, precis som alla andra program i den storleksordningen. Men från allra första början har de främsta utmaningarna varit politiska och ideologi-

växten av de offensiva hoten under de ballistiska robotarnas tidsepok. Men sårbarheten var inte i sig något gott, och det är oansvarigt att tycka att sårbarheten är bra om den går att åtgärda.

Tekniska framsteg

Vi ser nu de tekniska beläggen för att sårbarheten går att åtgärda. I många fall har

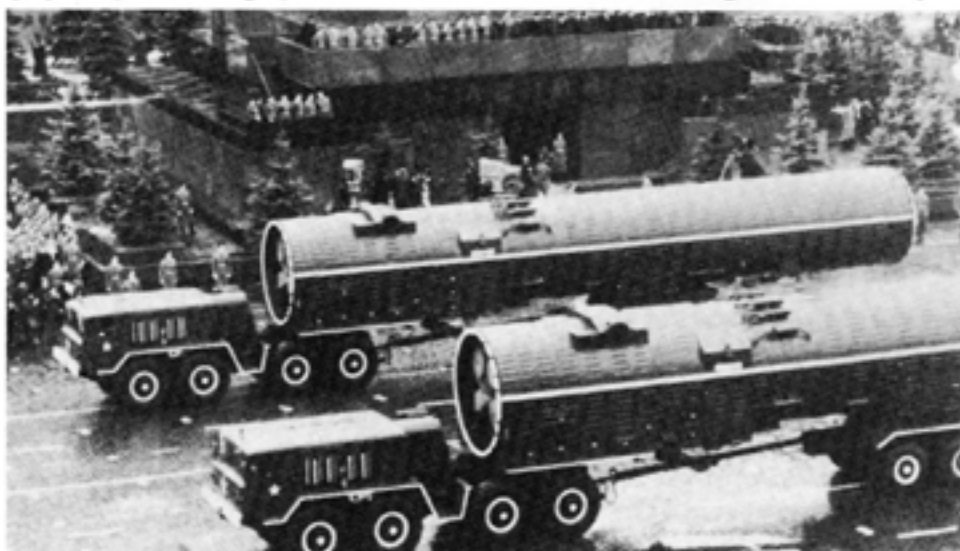
SDIs framsteg varit snabbare än vad anhängarna av programmet föreställt sig. Liksom när det gäller andra stora tekniska utmaningar som vårt land ställts inför – byggandet av Panama-kanalen, Tennessee Valley-projektet, Manhattan-projektet (atombomben), de transkontinentala järnvägarna och motorvägarna och Apollo-projektet (månlandningen) – så har vi ställt

omloppsbana i mitten av 1990-talet som en del av Zenith-experimentet. I juli lät en annan grupp SDI-forskare skjuta upp ett partikelstråleexperiment i rymden. Man visade att neutrala atomer kan fås att följa en rak bana i rymden, oberoende av magnetfälten, många hade trott att magnetfältens inverkan skulle göra en partikelstråle okontrollerbar. Många menar nu att vapen

Géneve har förhandlingarna pågått i över fyra år. Presidenten har gett direktiv om att ansträngningarna att finna en lösning som innebär en kontrollerbar nedrustning i syfte att stärka den strategiska stabiliteten skall fortsätta. Han förklarade också att han vill finna en formel för att i samarbete med Sovjetunionen kunna övergå till ett strategiskt försvar. Regeringens omprövning av strategin innebär att vi inte är beredda att byta bort en försvarsdoktrin mot en offensiv doktrin, utan också att innehållet i en offensiv doktrin skulle kunna förstärkas av ett strategiskt försvar. Det är presidentens avsikt att som en del av de strategiska rustningsbegränsningssamtalen med Sovjet behålla möjligheten att ta i bruk de strategiska försvarsvapnen när de är färdigutvecklade.

Varför är ett försvar mot strategiska vapen ett så viktigt komplement till en överenskommelse om begränsningar av de offensiva vapnen? Till att börja med har Sovjet fortsatt att slå vakt om strategiska vapen av destabiliserande karaktär. Med eller utan START kommer Sovjet att ha tillräckligt många stridsspetsar på sina jättelika fasta SS-18-robotar för att utmana trovärdigheten i vedergällningsdoktrinen. Och trots upprepade försäkringar om motsatsen visar Sovjets modernisering av dessa vapen och den planerade utvecklingen av efterföljare, att de kommer att sträva efter att behålla sin förstaslagsinriktning till långt in på nästa sekel. Ett rimligt starkt första strategiskt försvar skulle minska vår oro inför de tunga interkontinentala robotarna på ungefär samma sätt som framgångsrika START-samtal.

För det andra, rörliga interkontinentala robotar, som Sovjet placerat ut under många år, skapar problem när det gäller kontrollen. Rörliga robotar är konstruerade för att kunna gömmas, för att de skall kunna användas i skenmanövrar, för att de skall kunna förflyttas snabbt och kunna avfyra under primitiva förhållanden. Sovjetunionens yta på 22 274 900 kvadratkilometer erbjuder stora möjligheter till sådan verksamhet. Om 100 robotar med tio stridsspetsar var dolda någonstans på denna enorma landmassa skulle 1 000 ballistiska robotar vara oräknade. START skulle tillåta färre än 5 000. Eftersom Sovjetunionen vidhåller rätten att producera, modernisera och placera ut sådana system blir fasthållandet kring ett program för strategiskt försvar en försäkring mot de hot som sådana sovjetiska system kan innebära.

Trots försäkringar om motsatsen fortsätter Sovjetunionens modernisering av stridsspetsar och missiler.

upp höga mål och förlitat oss på innovationer som skall lösa besvärliga problem. SDI är därför ett nytt belägg på den amerikanska grundtanken att en långsiktig, rationell samling av samhällets krafter kan tämja teknologin och länka in den i människans tjänst.

Det finns många exempel på vad SDI har uppnått. I mars 1988 pekade jag på de framsteg som gjorts av vetenskapsmän i Livermore National Laboratory, när det gäller s k *Brilliant Pebbles*, ett av SDI-projekten. Livermore arbetade så gott som på egen hand med hjälp av existerande teknologi och visade upp en lösning på problemet med rymdbaserad på rörelseenergi baserad jaktkapacitet som verkar vara både rimlig till sina kostnader och ha god överlevnadsförmåga. Försvarsdepartementet har satt igång en studie av *Brilliant Pebbles*-projektet och denna studie kommer att avgöra projektets framtida inriktning.

För inte så länge sedan hävdade SDIs kritiker att direktenergibaserade vapen var en mycket fjärran vision. De har fått fel. I början av 1989 avfyra vetenskapsmän vid San Juan Capistrano i Kalifornien framgångsrikt den stora Alpha-lasern. Denna laser skall enligt planerna sättas i

av denna typ kan placeras i rymden i mitten av 1990-talet.

Inget motvapen som jag hört talas om – oavsett om det är snabbbrinnande raketsteg, lätta stridsspetsattrapper, eller bara flerdubbla stridsspetsar – kan möta det hot som riktade energistrålar innebär, när de med ljusets hastighet och på långt håll kan angripa sina mål. I samspel med rörelseenergivapen kommer vapen som denna en dag att radikalt ändra balansen mellan offensiva och defensiva vapen.

Samtidigt som framstegen fortsätter när det gäller energistrålar och rörelseenergivapen har vi fått se en rad framgångsrika experiment på sensorsidan. Delta-projektet konstruerades och sattes i omloppsbana på bara några månader – och till en kostnad som var mindre än halva den amerikanska regeringens dagsbudget. En av mina favoritberättelser ur verkliga livet är hur Delta-gruppen väntade i en godsvagn på klartecken för att avfyra Delta 181 och under tiden ritade Delta 183-experimentets principer på en rulle smörpapper som fanns i vagnen.

Parallellt med nedrustning

Men strategiskt försvar är mer än teknologi. Det innehåller också mycket politik. I

ra. De analyser som gjorts visar att ett strategiskt försvarssystem inte påverkas av att robotarna kan förflyttas. Tvärtom, ju mer spridda avskjutningsplatserna blir, desto effektivare kan försvaret ta itu med robotarna.

För det tredje hindrar komplexiteten i vapenkontrollöverenskommelserna kontrollen. Utkastet till START-avtal är hundratals sidor tjockt och mycket mer detaljerat än den SALT II-överenskommelse som aldrig godkändes av den amerikanska kongressen, som i sin tur var många gånger så komplicerad som SALT I. Detta förklaras till en del av att själva hotet är mycket kraftigare, bredare och komplext och att vi nu försöker träffa en överenskommelse om stridsspetsar, inte robotar eller silos. Vi har också lärt oss att förstå hur dyrbart varje kryphål kan bli i en överenskommelse som vi författningsmässigt är skyldiga att följa och vars tolkning till syvende og sist är kongressens ansvar. När komplexiteten i överenskommelsen gör det svårt att kontrollera den kan ett strategiskt försvar bli en väg att överbrygga klyftan mellan ett verkligt hot och ofullkomligheter i en begränsningsöverenskommelse.

En START-försäkring

Precis som alla goda nya idéer tillgodoser SDI även många av kritikernas frågor. SDI skulle garantera långt liv på våra interkontinentala robotar, liksom våra sårbara kommando- och kontrollsystem. Det skulle kunna ge beslutsfattarna extra tid i ett krisläge, även om motståndaren skulle ha begått ett misstag. Det skulle kunna minska hotet från ballistiska robotar i Tredje världen. Det skulle minska effekterna av brott mot rustningsbegränsningsavtalen genom att minska fördelarna med sådana brott. Det skulle lägga till en ny dimension av förtroendeskapande, något som rustningsbegränsningarna har misslyckats med. Härmed skulle systemet bidra till efterlevnaden av de hittillsvarande överenskommelserna och stabilisera begränsningarna av de offensiva vapnen. Sammanfattningsvis skulle det stärka möjligheterna till ett flexibelt gensvar och en förlängd avskräckning, även om andra överenskommelser begränsade de offensiva arsenalerna.

Av dessa skäl avvisar Bush-regeringen den sovjetiska tanken att START-överenskommelsen skulle vara beroende av utvecklingen för SDI. Vi menar att det finns ett samband mellan offensiva och defensi-

va vapen. Begränsningar av de offensiva vapnen bidrar till effektivitet i försvarsansträngningarna. Och ju mer vi begränsar de offensiva vapnen, desto mer måste vi lita till SDI som avskräckning, eller motmedel mot sovjetiskt bedrägeri eller avtalsbrott. Det är en försäkring mot fusk och mot tekniska genombrott som inte förbjuds av avtalet. Ansvarsmedveten rustningsbegränsning kommer i ökad utsträckning att förlita sig på strategiskt försvar eftersom båda strävar i samma riktning – en begränsning av den militära nyttan av ballistiska robotar.

Galningar och olyckor

Det hot som vi förbereder oss att möta är knappast begränsat till interkontinentala robotar. Nästa sekel må se en begränsning i antalet strategiska vapen, men olycksbådande tecken pekar på en ökning av antalet nationer som har tillgång till ballistiska vapen. Och spridningen av ballistiska vapen – något som oroar mig i många år – pekar definitivt i riktning mot behovet av ett bättre försvar.

Chefen för CIA konstaterade nyligen att vi kan förvänta oss att femton u-länder har tillgång till ballistiska robotar vid sekelskiftet. Vilka är dessa länder? I många fall är det regionala stormakter – eller nationer med sådana ambitioner, många av dessa har avstått från att underteckna icke-

spridningsavtalet, en del arbetar aktivt med forskning rörande kemisk krigföring.

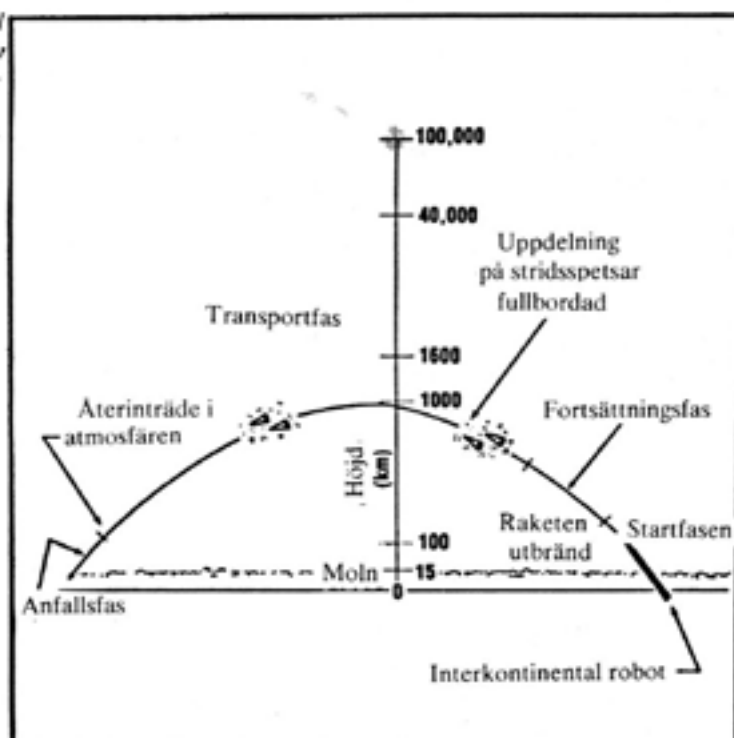
Denna utveckling pekar på risken för användning av kärnvapen "av misstag" och för scenariet där en "galning" tar makten och får tillgång till ballistiska robotar som kombineras med enkla kärnvapen, kemiska eller biologiska stridsmedel. Sådana tankar är långtifrån realistiska. Iran och Irak har redan använt sig av ballistiska robotar i krig, Irak använde aktivt kemiska stridsmedel i stor omfattning och Libyen är ett av de länder som arbetar intensivt med utveckling av kemiska stridsmedel.

Civilt lidande

Den skrämmande frågan vem som kontrollerar kärnvapnen under inbördeskrig och oroligheter och vem som har formell makt att använda dem, är frågor som inte diskuteras offentligt. Vad händer om ett inbördeskrig leder till att en okänd och oberäknelig regering griper makten i ett land med tillgång till ballistiska robotar? Skulle vi vara trygga med vår avskräckningskapacitet? Eller borde presidenten ha något annat medel att ta till om instabiliteten skulle leda till oansvariga handlingar?

Jag ställer frågan eftersom det är många länder som strävar efter tillgång till ballistiska robotar. Och instabilitet är snarare regel än undantag, vilket gör att risken för

En interkontinental robots bana. Starter (till höger), uppdelningen i stridsspetsar och anfallsfasen (till vänster)

en oavsiktlig, oauktoriserad eller helt enkelt feltänkt avfyring av robotar ökar allteftersom antalet politiskt omogna stater med sådana resurser ökar.

Det finns mycket som kan och borde göras för att kväsa den här trenden. Vår egen ledande roll i kontrollen av robotteknologin är ett exempel. Jag arbetar för en skärpning av den kontrollen.

De exportkontroller som finns och de som kan skäpas är viktiga. De står högt på vår regerings prioriteringslista och vi förlitar oss på de åtgärderna för att hindra spridningen av robotteknologin*.

Men liksom så många andra problem på den internationella arenan kan denna komplexa fråga inte lösas med endimensionella lösningar. Samtidigt som multilaterala åtgärder sätts in på utbudssidan måste ensidiga åtgärder sättas in för att minska nyttan av offensiva vapen (det är här SDI passar in).

Ett öppet tänkande

Jag utmanar motståndarna mot ett strategiskt försvar och ber dem att tänka fritt och öppet allteftersom vi gör tekniska framsteg och kostnaderna minskar. SDI är inte något som står i strid mot rustningsbegränsningar utan tvärtom rustningsbegränsningens viktigaste komplement. När det gäller så vitt skilda frågor som interkontinentala robotar och kontrollsystemets sårbarhet, avskräckning mot brott mot begränsningsavtalen och skydd mot dolda attacker så är SDI ett tekniskt och strategiskt vapen som ger oss valuta för pengarna. En del av denna valuta ser vi genast i form av bättre vapentechnologi och den ökade potential som vi får att välja ett strategiskt försvar, medan annan avkastning kommer i form av avancerad medicinsk, industriell och miljöteknologi. Vi får också utbyte i form av ett bättre skydd mot bombflygplan och kryssningsrobotar.

Under det kommande året kommer en rad SDI-experiment att genomföras. Dessa kommer att omfatta rörelseenergivapen, sensorer, datainsamling, direktenergistrålar, försvar på krigsskådeplatsen, nyckelteknologier och tänkbara motåtgärder vid ett fiendligt anfall.

De här experimenten kommer att bygga vidare på de mer än 370 experiment som gjorts sedan 1984 och de kommer att spänna över hela SDIs fält. De kommer att föra oss vidare en beslutspunkt där vi har bättre information, ett beslut om vi skall ta SDI i bruk eller ej, ett beslut som enligt

president Bush skall kunna fattas inom fyra år.

Kritiken

Det är ironiskt att ett av kritikernas argument är att SDI inte "kommer att fungera", samtidigt som de röstar nej till pengar för att undersöka om så är fallet eller ej. Kritikerna kanske har rätt när de säger att de ekonomiska styrmedlen prioriterar offensiva vapen och att ett strategiskt försvar skulle kunna leda till en ökning istället för en minskning av tillgången på destabiliserande vapen. Det är frågor som programmet skall besvara. President Bush har förklarat att försvarssystemet skall utformas så att det saknas ekonomiska och andra incitament att satsa på ökad offensiv styrka, och forskningsprogrammet är upplagt för att ge svar på just sådana frågor.

Samtidigt får vi veta att en viss forskningslinje inte skall fullföljas för att den inte är "gångbar", som om teknisk osäkerhet vore ett argument mot forskning.

Det ologiska i denna typ av argument säger oss att motståndarna inte bygger sina argument på vetenskapliga, teknologiska eller ens strategiska motiv. Jag är rädd att vi får möta de sekundära istället för de primära argumenten för deras ställningstagande. Många av SDIs kritiker skulle motsätta sig programmet även om det var gratis och fungerade perfekt. De motsätter sig det av skilda skäl, en del bättre än andra, men i grunden för att de menar att sårbarhet för USA är normal, t o m önskvärd.

Jag anser att nationell osäkerhet är ett onormalt tillstånd. Jag anser att den osäkerhet vi idag känner är en olycklig, men tillfällig, avvikelser i vår strategiska och teknologiska historia. Det var en sak att utveckla en strategi som byggde på enbart offensiva vapen, när vi inte hade något val. Nu har den tekniska utvecklingen återigen breddat våra valmöjligheter. Ett strategiskt försvar kan ge oss möjligheter att återgå till den strategiska tradition som har gjort det möjligt för oss att upprätthålla ett gott försvar.

Naturligtvis är inte SDI det enda svaret som kan möta spridningen av kärnvapenrobotar. Och SDI kan inte ensamt möta alla strategiska hot. Det finns inget enkelt svar på ett flerdimensionellt problem. Men det finns svar. Och ett strategiskt försvar är ett av svaren. Av detta skäl står Bush-regeringen fast vid utvecklingen av ett kraftfullt strategiskt försvarssystem. Vi tror att ett strategiskt försvar är tekniskt möjligt, strategiskt nödvändigt och ett moraliskt måste. □

*Detta uttalande kan möjligen tas som en indikation att det blir svårt för Sverige att få tillgång till den amerikanska AMRAAM-roboten, som har setts som en nyckel i JAS 39 Gripens beväpning och som ingår som en tänkbar komponent i Saab-Scania's samarbetsavtal med General Motors och dess dotterbolag Hughes Missiles.

Ordförklaringar

- *Ballistisk robot*, en robot som under sin färd mot målet lämnar atmosfären, den går in i en ballistisk bana.
- *Flexibelt gensvar*, möjligheten att besvara ett kärnvapenanfall med olika medel – ett inflexibelt gensvar innebär att ett kärnvapenanfall bara har ett svar, ett maximalt kärnvapenanfall riktat mot angriparen.
- *Förintelsekapacitet*, den förmåga som bägge supermakterna har att i praktiken förintada den andra supermakten. Man talar ibland om ömsesidigt garanterad förintelsekapacitet, Mutual Assured Destruction capability (MAD).
- *Förstaslagsförmåga*, förmågan att slå ut motståndaren helt vid ett överraskande kärnvapenanfall. Ett land med förstaslagsförmåga räknar inte med ömsesidig förintelsekapacitet.
- *Interkontinental robot*, en robot som avfyras från en kontinent med mål på en annan kontinent. Flygtiden från Sovjet till USA eller omvänt är cirka 30 minuter.
- *Vedergällningsdoktrin*, tanken att det p g a avsaknaden av försvar mot kärnvapenrobotar bara finns ett avskräckande motmedel, hotet om total vedergällning med förintelse av motståndarens hemland.

BOK-NYTT

Vem hjälper biståndet?

Vem hjälper biståndet? är en titel på en bok av Lasse Berg, som har mångårig erfarenhet av förhållandena i Tredje världen.

Det svar som författaren ger frågan i titeln är föga smickrade för svensk biståndspolitik. Under de senaste tjugo åren har 130 miljarder (i 1985 års penningvärde) anslagits till u-hjälp, men bara en liten del, kanske inte mer än 5-10 procent, har gynnat de fattiga.

I Bangladesh har man exempelvis använt sig av en felaktig teknologi när det gäller att utveckla bevattningsjordbruket, vilket har medfört att livsmedelsproduktionen bland de fattiga i många fall har sjunkit. Vad gäller den totala livsmedelshjälpen till Bangladesh, så har den blott i ringa omfattning nått de hungriga.

I sin kommentar till det mångmiljardslukande skogs- och pappersprojektet i Bai Bang konstaterar författaren, att det starkt myndigheterna men inte mildrat fattigdomen. Lasse Bergs bok utgör en skarp vidräkning med svensk biståndspolitik, som i sin skrämmande ineffektivitet innebär ett ofantligt slöseri med svenska skattebetalares pengar.

David Stavenheim

Lasse Berg; *Vem hjälper biståndet? Rabén och Sjögren 1987. ISBN 91-29-58246-6*

Kvinna i Egypten

En märklig blandning har Jehan Sadat åstadkommit i sina memoarer *Kvinna i Egypten*. Där får man läsa om trivialite-

ter ut vardagslivet, krämpor, huvudvärk och kärleksbekymmer som vore de hämtade ut *Mitt livs novell*. Men boken ger också intressant och högaktuell nutidshistoria; en viktig period i Egyptens utveckling hon varit med om att förverkliga under sitt dryga trettioåriga äktenskap med Anwar Sadat.

Jehan Sadat inleder med att agera apologet för sin tro – Islam – och påtalar längre fram i texten, med en suck av vanmäktig uppgivenhet, orättvisorerna mot kvinnorna, fastslagna i Koranen, "som det inte går att göra något åt". Som islamsk kvinnosaks kvinna får hon nöja sig med små förbättringar åt sina sämre lottade medsystrar.

På samma sätt rättfärdigar Jehan Sadat det Muslimska brödraskapets våldsaktioner och Fedayeens (efter stilleståndsavtalet 1949) "fortsatta krigföring mot Israel, grundat på arabisk mark", för att slutligen fördöma allt våld och förvandlas till humanist och fredsvivare.

Paradoxalt nog var det just Fundamentalisterna, eller Brödraskapet, som Jehan Sadat i sitt ungdomliga oförstånd har stött och beundrat, som brutalt mördade hennes man vid segerparaden den 6 oktober 1981. Fundamentalisterna hänvisade till att det enligt koranen var förbjudet att sluta kriget mot Israel, en dödssynd som Anwar Sadat gjort sig skyldig till. (Fred kan endast slutas muslimska stater emellan. Icke-muslimska statsbildningar får enligt koranen nöja sig med vapenstillestånd som efter behag årligen förnyas.)

Anwar Sadat hade planer på att, så fort han fått tillbaka återstående delen av Sinai som förlorats till Israel under det av

Nasser framprovocerade kriget 1967, avgå från presidentposten. Men ödet ville annorlunda. Man kan inte bortse från att Anwar Sadat medvetet sökte döden, om man inte hastar förbi de antydande samtal som han kort före sin död hade med sin hustru:

"Tre gånger i september hade han sagt till mig att han skulle

möta Gud. 'Så intressant, Anwar', skojade jag med honom... 'När talade Gud om för Dig att han skulle möta dig?' 'Gud har gett mig mer än jag någonsin kunnat drömma om', sade han till mig i början av oktober. 'Vi har haft framgång i krig och framgång i fred... Jag har fullföljt det uppdrag som Gud gav mig' Han började tala om sin begravningsplats vid foten av berget Sinai..."

När hennes Anwar redan är död och begravnen reflekterar Jehan tröstande: "Genom att dö en våldsam död för en mördares kula hade Anwar blivit martyr, och martyrererna i vår religion välkomnas direkt in i paradiset."

Jehan Sadat är modig och fri-

språkig, helt olikt en kvinna inom Islam. Hon drar fram i ljuset märkliga händelser. Man kan undra varför massmedierna på den tiden (1960-talet) helt censurerade bort dem. Vänstervågans moralpredikanter tillät inte att "socialismen", som man antog höll på att förverkligas i Nassers Egypten, skulle få fula fläckar. I verkligheten bedrev

Kommittén för feodalismens avskaffande, en motsvarighet till den sovjetiska Tjekan, ett skräckregemente där sovjetiseringen gått så långt att varje ord måste vägas på guld-våg, annars riskerade man att hamna i läger.

Vem visste t ex att "den bildsköne, unga ledaren av Libyen", som Khadaffi berömmade omnämns i vissa svenska tidningar, fått låna ubåtar av Anwar Sadat? Khadaffis första order lød: "Smyg er ut på inter-

nationellt vatten i Medelhavet och sänk Queen Elizabeth II innan hon når fram till Israel".

Hade inte Anwar Sadat blivit tillfrågad av ubåtsbefälet före orderns verkställande skulle några tusen briter och amerikaner på semesterresa till Israel fallit offer för det mest grymma vansinne.

Ingen av oss här i Sverige fick reda på hur nära krig, kanske världskatastrof, vi varit 1972 på grund av att man favoriserat socialistiska regimer, dit Libyen under Khadaffi inräknats.

Marek Zyto

Jehan Sadat; Kvinna i Egypten. Forum.

Estland vaknar

Andres Küng, som onekligen har en mycket välrenommerad författargärning bakom sig, har givit svenska läsare en fullmatad och innehållsrik beskrivning av den "sjungande revolutionen". Med denna menar han den händelseutveckling som lett fram till den relativa "självständighet" som Estland uppnått.

Tyvärre har alltför många svenskar glömt vad som ligger bakom den nuvarande situationen i Baltikum, och inte minst i Estland. Det är därför utmärkt att Küng inte bara nöjt sig med att skildra nuläget, utan också gett sig i kast med flydda tiders Estland.

Estland utsattes för folk mord. Andres Küng nämner en friskspråkig författare, Mart Laar, som i kulturtidskriften *Vikerkaar* berättar att den första sovjetiska deportationen av 10 000 estniska män, kvinnor och barn till Sibirien – de flesta omkom – skulle ha följts av en andra och tredje våg. Men de sovjetiska förintelsebataljonerna blev tagna på sängen av den tyska inmarschen 1941, vilket räddade esterna från att bli tillintetgjorda som folk.

Under 1970-talet byggde de estniska demokraterna ut förbindelserna med likasinnade i Lettland och Litauen. Nu på senare tid har man också etablerat kontakt med Ukraina, Moldavien, Georgien och Armenien. En samordningsgrupp samlas var tredje månad. Då redovisas resultatet och diskuteras gemensamma manifestationer. Man kämpar för frihet och självbestämmande åt alla de icke-ryska folken, dvs halva Sovjetunionens befolkning.

Stig Lindman

Andres Küng; Estland vaknar. Sellin & Blomquist Förlag. Boken kan köpas genom Contra för 190:-, plus porto 14:-.

Attentatet mot Hitler.

Den 20 juli 1944 utsätts Adolf Hitler för ett bombattentat vid en lägenhetsgenomgång i sitt högkvarter i Ostpreussen. Hitler undkommer med lätta skador, men två generaler, en överste och en stenograf dödas.

Attentatsmannen, överste greve Claus von Stauffenberg, lyckas efter attentatet att ta sig igenom tre spärrzoner i hög-

kvarteret, varefter han beger sig till krigsministeriet i Berlin för att tillsammans med sina medkonspiratörer överta makten.

Nu följer några dramatiska timmar, som slutar med att Stauffenberg jämte tre andra sammansvurna arkebuseras strax efter midnatt. Ungefär samtidigt håller Hitler i förebyggande syfte ett radiotal, i vilket han manar till skoningslöst ingripande mot konspiratorerna.

En tillsatt folkdömsstol avkunnar i början av augusti de första dödsdomarna. De dödsdömda, däribland en fältmarskalk och tre generaler, avrättas i Plötzenseefängelset genom långsam hängning i snaror av pianotråd fästade i köttkrokar. Avrättningen filmas på order av Hitler.

Om den tyska motståndsrörelsen och dess ovannämnda djärva försök att mörda Hitler har Allan Lindström skrivit en fängslande och delvis spännande bok. Något som författaren måste lovordas för, är den korrekta och sakliga framställningen.

Vad gäller 20-juliattentatet mot Hitler, så hade det – med lite tur och mindre missgrepp i planeringen – kunnat ändra historiens gång, inte bara för

Tyskland utan även för flera andra stater. Ifrågavarande attentat var emellertid inte det enda mordförsöket mot Hitler. Den 8 november 1939 exploderade en bomb i Bürgerbräukeller i München endast några minuter efter det att Hitler hade avslutat sitt traditionella tal till partiets veteraner. Hitler undgick att dödas genom att han kortat mötet med sina gamla partikamrater.

Den 13 mars 1943 togs ett paket innehållande en bomb med i Hitlers flygplan under föregivande av att paketet innehöll ett par flaskor konjak.

Det osannolika inträffade emellertid att av de tio bomber som motståndsmännen hade till sitt förfogande, råkade man välja den enda felkonstruerade bomben.

Ovannämnda misslyckade mordplaner gör att man lätt får det intrycket, att det fanns något ofrånkomligt och ödesbestämt i denne mans märkliga levnadsbana.

David Stavenheim

Allan Sandström; Attentatet mot Hitler. Libris 1988. ISBN 91-7194-587-3

CONTRA 4 1990

I kommande Contra finner Du ytterligare en artikel som belyser verkligheten bakom glasnost och perestrojka. Vi ska också titta på Östen Undéns utrikespolitik. Vidare har vi på gång artiklar om den så kallade växthuseffekten, och om strålbehandling av livsmedel. Säkert får vi också anledning att återkomma till utvecklingen i Östeuropa och Baltikum.

...kommer i juni